

Univerzita Hradec Králové

Ústav sociální práce

**Postoje veřejnosti k multikulturním
přístupům v sociální práci**

Bakalářská práce

Autor: Anna Čejková

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Hradec Králové

2017

Zadání bakalářské práce

Autor: Anna Čejková

Studium: U1442

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Název bakalářské práce: **Postoje veřejnosti k multikulturním přístupům v sociální práci**

Název bakalářské práce AJ: Public Attitudes to Multicultural Access in Social Work

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato bakalářská práce se zaměřuje na postoje veřejnosti k multikulturním přístupům v sociální práci. Snaží se o zjištění názorů veřejnosti na sociální práci v rámci integrace obyvatel pocházejících z rozdílného kulturního prostředí. Zabývá se také otázkou antiopresivních přístupů v sociální práci, které usilují o eliminaci diskriminujícího vlivu veřejnosti na příslušníky menšin. Metodika řešení bude provedena kvantitativním výzkumem tedy pomocí dotazníku.

BARŠA, Pavel. Politická teorie multikulturalismu. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. Politologická řada. SBN 80-859-5947-X. PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-502-2. STEINBERG, Shirley R. Diversity and multiculturalism: a reader. New York: Peter Lang, c2009. ISBN 14-331-0345-1. ŠÍŠKOVÁ, Tatjana (ed.). Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8648-9.

Garantující pracoviště: Katedra sociální práce a sociální politiky,
Ústav sociální práce

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Oponent: Ing. Lukáš Válek

Datum zadání závěrečné práce: 4.12.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Ve Žďáře nad Sázavou dne

Anna Čejková

Poděkování

Děkuji Mgr. Miroslavu Kapplovi, Ph.D. za odborné vedení práce, ochotu a trpělivost při zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji své rodině za podporu v těchto náročných dnech.

Abstrakt

ČEJKOVÁ, Anna. *Postoje veřejnosti k multikulturním přístupům v sociální práci*. Hradec Králové, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na zjištění názorů české veřejnosti na multikulturní přístupy v sociální práci s menšinami.

V teoretické části je vysvětlen pojem multikulturalismus a jeho jednotlivé přístupy využívané v rámci sociální práce. Práce se dále zabývá otázkou antiopresivních přístupů v sociální práci, které usilují o eliminaci diskriminujícího vlivu veřejnosti na příslušníky menšin. Též jsou zde zmíněny metody práce s menšinami, komunitní sociální práce a případová práce. Je zásadní brát klienty jako určitou komunitu, ale i jako individuální osobnosti s charakteristickými potřebami. Zmíním i problematiku migrace a s ní související migrační politiku České republiky. V neposledním neopomenout nastínit sociální situaci menšin v České republice.

Metodika řešení byla provedena kvantitativním výzkumem tedy pomocí dotazníku. Výzkumný vzorek tvořil 110 respondentů z české veřejnosti.

Klíčová slova: multikulturalismus, antiopresivní přístupy, migrace, menšiny, integrace

Abstract

ČEJKOVÁ, Anna. *Public Attitudes to Multicultural Access in Social Work*. Hradec Králové, 2017. Bachelor Degree Thesis. University of Hradec Králové. Leader of the Bachelor Degree Thesis: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

This thesis aiming to detect Czech public views on multicultural approaches in social work with minorities.

The theoretical part explains the concept of multiculturalism and its various approaches usable in social work. The thesis also examines antioppressive approaches in social work, which aim to eliminate the discriminatory impact of the public on minorities. Also there are mentioned methods of work with minorities, community social work and case work. It is crucial to see the clients as a community, but as individual personalities with distinctive needs. I also mention issue of migration and the related migration policy of the Czech Republic. The last but not least outline the project also covers the social situation of minorities in the Czech Republic.

Methodology solutions was conducted quantitative research, ie using a questionnaire. The research sample formed 110 respondents from the Czech public.

Keywords: multiculturalism, anti-oppressive approaches, migration, minorities, integration

Obsah

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MULTIKULTURALISMUS V SOCIÁLNÍ PRÁCI.....	11
1.1 Pojem multikulturalismu.....	11
1.2 Názorové směry multikulturalismu.....	13
1.2.1 Konzervativní multikulturalismus.....	14
1.2.2 Liberální multikulturalismus.....	14
1.2.3 Pluralistický multikulturalismus	15
1.2.4 Levicově-esencialistický multikulturalismus	16
1.2.5 Kritický multikulturalismus.....	16
2 PŘÍSTUPY SOCIÁLNÍ PRÁCE K MENŠINÁM.....	17
2.1 Antiopresivní přístupy	17
3 METODY SOCIÁLNÍ PRÁCE S MENŠINAMI V ČR.....	19
3.1 Komunitní sociální práce.....	19
3.2 Případová sociální práce	20
4 MIGRACE	21
4.1 Migrační politika v České republice	21
5 MENŠINY	22
5.1 Pojem menšina.....	22
5.2 Menšiny v České republice.....	23
5.2.1 Romská komunita v České republice	23
5.2.2 Ukrajinská komunita v České republice	24
5.2.3 Vietnamská komunita v České republice	24
5.2.4 Muslimská komunita v České republice.....	25
6 SOCIÁLNÍ SITUACE MENŠIN V ČESKÉ REPUBLICE.....	26
6.1 Sociální postavení menšin v České republice.....	26
7 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	28
II METODICKÁ ČÁST.....	30
8 METODIKA.....	30
8.1 Formulace cíle výzkumného šetření a dílčích cílů	30
8.2 Kvantitativní výzkum	32
8.3 Charakteristika výzkumného vzorku, organizace a průběh sběru dat	33

8.4	Způsob analýzy získaných dat	34
8.5	Rizika kvantitativního výzkumu	34
9	Analýza a interpretace výsledků výzkumu	36
	ZÁVĚR	50
	SEZNAM ZDROJŮ	53
	SEZNAM ZÁKONŮ	55
	SEZNAM TABULEK	55
	SEZNAM GRAFŮ	57
	SEZNAM PŘÍLOH	57

Seznam použitých zkratk s výkladem

AOP - antiopresivní přístupy

Z - znak

DC - dílčí cíl

ÚVOD

V bakalářské práci na téma „Postoje veřejnosti k multikulturním přístupům v sociální práci“ je mým cílem zjistit, jak česká veřejnost hodnotí multikulturní přístupy, které se využívají v sociální práci s menšinami. Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části: teoretickou a metodickou.

V teoretické části vymezuji pojmy jako multikulturalismus, antiopresivní přístupy v sociální práci, metody sociální práce, migrace, sociální situace menšin v České republice. Situace menšin v České republice je velmi komentovanou problematikou a často je vnímána jako negativní v rámci jejich nerovnoprávných postavení oproti většinové společnosti. Koncem 20. století se do popředí veřejného zájmu dostala situace romské komunity, a to zejména otázka její integrace do společnosti. V současné době je velmi diskutovanou otázkou problematika migrace a s ní související příchod nových menšin do Evropy a přímo i do České republiky.

Pro metodickou část své práce jsem zvolila kvantitativní metodu, tedy dotazníkové šetření. Tuto metodu jsem zvolila s ohledem na cíl bakalářské práce, a to zjistit názor široké veřejnosti. Zajímá mě, jak lidé vnímají sociální práci v rámci začleňování menšin do společnosti pomocí multikulturních přístupů. Myslím si, že veřejnost v dnešní době pohlíží spíše negativně na sociální práci s příslušníky menšin. Proto mohu říct, že očekávám spíše negativní výsledek výzkumného šetření.

Výsledky výzkumu mohou být využity při práci s menšinami a jako informace pro laickou veřejnost. Sociální pracovník by měl znát metody sociální práce s menšinami, ale také by měl mít nějaké povědomí o kultuře daného etnika. Při spojení těchto znalostí může dosáhnout vytyčeného cíle práce s menšinami. Sociální pracovník by také měl rozeznávat různé formy diskriminace a xenofobie, se kterými se příslušníci menšin denně setkávají.

I TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části představím základní pojmy, které se týkají multikulturalismu, antiopresivních přístupů používaných při práci s menšinami. Dále se budu zabývat otázkou migrace a sociální situace menšin v České republice.

1 MULTIKULTURALISMUS V SOCIÁLNÍ PRÁCI

V této kapitole se věnuji popsáním pojmu multikulturalismu a vymezením jednotlivých multikulturních přístupů v sociální práci, které jsou zahrnuty do zkoumaných dílčích cílů.

1.1 Pojem multikulturalismu

Multikulturalismus je pojem, který se ve veřejném a politickém smyslu snaží o zohledňování odlišných kulturních skupin v dominantní společnosti. V užším pojetí multikulturalismus znamená označení pluralistické kulturní a vzdělávací politiky. Naopak v širším pojetí jde o otázky svobody, rovnosti a solidarity. (Barša, 1999, s. 14-15)

Dle Buryánka (2002, s. 11-12) má dnes pojem multikulturalismus různé pojetí:

1. Multikulturalismus jako určitý stav společnosti, ve které spolu koexistují různé sociokulturní skupiny s různými hodnotami a normami. Jejich soužití vedle sebe nutně nesouvisí s vytvářením vzájemných vztahů.
2. Multikulturalismus jako určitý proces, ve kterém dochází k prolínání a sbližování kultur. Eventuálně může dojít ke vzniku nových kulturních systémů.

3. Multikulturalismus jako určitá vědecká teorie, která zkoumá sociokulturní rozdíly ve společnosti. Dále může vyobrazovat různé procesy vzájemné komunikace, vzorce chování, jednání lidí a jejich společné soužití vedle sebe atd.
4. Multikulturalismus jako určitý společenský cíl usilující o vytvoření svobodné společnosti, ve které budou moci žít různé sociokulturní skupiny vedle sebe. Hlavními znaky této společnosti je svoboda, rovnost a spravedlnost. Nástrojem multikulturalismu je tzv. multikulturní výchova společnosti.

Podle Průchy (2006, s. 239) jsou podstatou multikulturalismu názory o rovnosti kultur, rasových a etnických společenství, kdy:

- Každá kultura má své odlišné charakteristické rysy, které by měly být uznány a respektovány příslušníky jiných kultur.
- Každá kultura má svoji hodnotu, kterou obohacuje a přispívá k rozvoji světa.
- Každý příslušník kultury by měl mít stejné práva, možnosti a příležitosti ke vzdělávání a uplatnění v životě jako jiní.

Multikulturalismus souvisí s požadavkem uznání. Tento požadavek uznání je podněcován předpokladem spojitosti právě mezi uznáním a identitou. Podle Taylora (2001, s 41): „je naše identita z části charakterizována uznáním či neuznáním“. Proto často neuznání ze strany druhých může ublížit a někdy vede až k narušení existencionálního smyslu člověka. Uznání není jen otázkou zdvořilosti otázkou, ale je jednou ze základních lidských potřeb. (Týž, 2001, s. 41-42)

V pozdějších letech byla koncepce uznání posílena pojetím individuální identity neboli autenticity. Toto pojetí označuje jakýsi morální posun. Ten říká, že každý je svým způsobem originální, každý by měl být „věrný sám sobě“. Naše

vlastní identita závisí na vztazích s druhými. Naše vrozená identita nemá apriorní¹ uznání. Právě kontaktem s lidmi se snažíme toto uznání získat. Rovnocenné uznání není pouze způsobem chování, je to skutečnost, která je mnoha lidem odepírána. Odepírání uznání může vést k projekci diskriminujícího a ponižujícího pocitu. (Týž, 2001, s. 44-53)

Spojením uznání a rovnosti všech, dochází k propojení dvou ideologických doktrín. Jak uvádí Barša (1999, s. 223): „Z jedné strany se tedy multikulturalismus opírá o původní konzervativní kritiku abstraktního pokrokářského humanismu, za něž se kryl asimilacionismus liberálních národů. Z druhé strany se opírá o liberální kritiku konzervativní ideje hierarchie.“ To znamená, že multikulturalismus leží v místě prolínání právě těch dvou protikladných doktrín, které spojují skupinovou různorodost s nerovností. Proto multikulturalismus představuje jakýsi spojovací most moderních ideologických dichotomií² dvacátého století. (Týž, 1999, s. 222-223)

Tyto ideje multikulturalismu usilují o demokracii a respektování lidských práv. Slabostí této ideologie je že v praxi se multikulturalismus střetává s rozdílnostmi etnických, rasových i náboženských společenství, které vedou ke konfliktům mezi lidmi. Z toho vyplývá kritika multikulturalismu po celém světě. (Průcha, 2006, s. 240)

1.2 Názorové směry multikulturalismu

Multikulturalismus má několik názorových směrů, které představují formy odlišující minority od majoritní společnosti. Tyto ideologické koncepty se začaly formovat ve druhé polovině 20. století v západní světové kultuře, a to jako důsledek migrační krize. Jednotlivé multikulturní ideologické proudy si vybírají své kulturní hodnoty a zaměření. (Kappl, 2013, s. 34)

¹ Nezávislé na zkušenosti.

² Princip členění jevu, vlastnosti dvou kvalitativně odlišných stavů, které mohou být dvěma částmi určitého kontinua nebo binární opozicí.

1.2.1 Konzervativní multikulturalismus

Konzervativní multikulturalismus neboli monokulturalismus věří v nadřazenost západní patriarchální kultury (víra v tradici bělošské a mužské nadřazenosti). Příznivci konzervativního multikulturalismu vidí multikulturalismus jako nepřítel západního pokroku. Konzervativní multikulturalismus vnímá chudé děti a etnikum jako kulturně deprivované. (Steinberg, 2009, s. 4)

Hlavním rysem konzervativního multikulturalismu je asimilace³ každého do bělošské západní kultury, středních či středně-vyšších standardů třídy. Toto úsilí se ale může zdát jako velmi agresivní vůči kulturám etnických skupin a jejich politických pravomocí v rámci skupiny. V tomto modelu nelze vidět jasné problémy zapříčiněné sociální diverzitou⁴, jelikož konzervativní multikulturalismus všechny řadí do západní společnosti, kde nejsou potřeba žádné reformy. Jedinou cestou jak předejít diferencí je skrze konsenzus⁵. V rámci toho se vyzdvihá pojem „společné kultury“, jakožto způsob ochrany před kulturní izolací. (Kinchloe, 2009, s. 4)

V praxi je tento model považován za překonaný, a to z důvodu předsudků vedených proti příslušníkům menšin, kteří se následně odmítají začlenit do většinové společnosti, která jim připsala nižší postavení. (Kappl, 2013, s. 34)

1.2.2 Liberální multikulturalismus

Hlavním znakem liberálního multikulturalismu je individualistické a všestranné ospravedlnění kulturních skupin. Ideálem multikulturní spravedlivosti, je rovnost příležitostí pro všechny, aniž by někteří trpěli diskriminací a neuznáním. Proto by se sociální integrace měla odehrávat na dvou odlišených rovinách: na eticko-kulturní integraci a eticko-politické integraci. (Barša, 1999, s. 84-88)

³ Proces, jímž se nějaká - společenská skupina, obvykle minoritní, migrující apod., prostřednictvím kontaktu stává součástí jiné, dominantní skupiny.

⁴ Různorodost, rozčlenění apod.

⁵ Společný postoj, souhlas.

Důvod nerovnoprávného postavení tkví v nedostatku sociálních a výchovných příležitostech vedených k rovnosti v ekonomické sféře. Liberální multikulturalismus je založený na neutrálním a univerzálním procesu, který se snaží odstranit rasové, třídní či rodové rozdíly. I tento model se stále řídí bělošskou západní kulturou, která se snaží vnímat všechny stejně rovné. Také liberální multikulturalismus se staví k multikulturalismu jako k problému, který se musí vyřešit. (Kinchloe, 2009, s. 5)

1.2.3 Pluralistický multikulturalismus

Pluralistický multikulturalismus se snad jako jediný přibližuje ke standardům multikulturalismu jako takového. Oproti liberálnímu pojetí stejnosti, se pluralistický multikulturalismus snaží naopak o diferenci. Pro pluralistické pojetí multikulturalismu je typické úsilí o zachování kulturní rozdílnosti v rámci rasové, rodové, jazykové a kulturní příslušnosti, dále i v otázkách handicapu a sexuální orientace. (Kinchloe, 2009, s. 9)

Pluralistický multikulturalismus tvrdí, že tato diverzita nenarušuje západní kulturu. Zdůrazňuje, že právě diverzita odstraňuje ze společnosti předsudky vůči druhým, poučuje o znalostech, hodnotách, přesvědčeních a vzorcích chování různých skupin. Snaží se v lidech vyzdvihnout tzv. „multikulturní gramotnost“, která pomáhá lidem z dominantní kultury pochopit život subkulturních skupin, aby se pak snáze mohli orientovat v kulturně odlišných situacích. (Kinchloe, 2009, s. 9)

Pluralistický multikulturalismus svým vyzdvižením diferencí přehlíží nejdůležitější problémy těch, kteří nespádají do bělošské západní kultury, a jsou odtrženi od moci, zahlceni chudobou a násilím. Tyto nedokonalosti pluralistického multikulturalismu překrucují diferenci na spolehlivější diverzitu, která bere evropské způsoby vidění za univerzální metody ukazující realitu. (Kinchloe, 2009, s. 10)

1.2.4 Levicově-esencialistický multikulturalismus

Levicově-esencialistický multikulturalismus obsahuje složitý pojem esencialismus, který označujeme jako jakési přesvědčení o existenci souboru neměnných vlastností čili esencí. Spojením esencialismu a multikulturalismu vzniká teorie, která zkoumá koncept identity v kontextu rozdílnosti kategorií lidských zkušeností, kdy rasa a rod nemusí nutně představovat základní kategorie. (Kinchloe, 2009, s. 11)

Levicově-esencialistický multikulturalismus klade důraz na požadavek autonomie při rozhodování ohledně věcí, které se týkají menšin. Klade důraz i na to, že menšiny mají vlastní genetickou identitu, která se dostává do rozporu s kulturou cizí. Proto se tento přístup snaží o uchování identity určitých komunit jako např. jazyk, sexuální orientace, náboženství, rod, rasa, třída apod. (Kappl, 2003, s. 36)

1.2.5 Kritický multikulturalismus

Kritický multikulturalismus vychází z kritické teorie teoretiků Frankfurtské školy. Kritická teorie zkoumá formování lidských vztahů v pracovním, školním prostředí a každodenním životě. Tímto chtěli kritičtí teoretici docílit sebepoznání člověka jako sociální bytosti, která má své politické názory, patří do nějaké socioekonomické třídy, má určitou sociální roli, náboženské přesvědčení, rodovou příslušnost či rasový obraz sebe sama. (Kinchloe, 2009, s. 13)

Kritický multikulturalismus usiluje o rovnoprávnou, demokratickou a ekonomickou sféru společnosti, protože současná západní ekonomika je postavena na nerovnoprávnosti rasových, třídních i rodových sociálních přerozdělení moci ve společnosti. Toto pojetí multikulturalismu se snaží o přesvědčení dominantní kultury o existenci rozdílných kulturních skupin. (Kinchloe, 2009, s. 14)

2 PŘÍSTUPY SOCIÁLNÍ PRÁCE K MENŠINÁM

Antiopresivní přístupy se snaží o zlepšení začlenění menšin do společnosti a předejít tak jejich sociálnímu vyloučení. Sociální pracovník usiluje o zrovnoprávnění menšin s většinovou společností.

2.1 Antiopresivní přístupy

Jsou to přístupy též označované jako antidiskriminující. Nástup těchto modelů souvisí s nárůstem sociálních problémů, které se týkají vztahu většinové společnosti a sociálně vyloučených etnických menšin. Cílem těchto intervencí je změna situace sociálně vyloučených menšin jak po stránce statusu, tak kulturního vyloučení. (Navrátil, 2003, s. 37)

Antiopresivní přístupy mají zkratku AOP, což v překladu znamená **oprese**, tedy znevýhodnění postavení určitých skupin ve společnosti. Antiopresivní přístupy se zabývají otázkami diskriminací žen, příslušníků různých ras, etnik, náboženských skupin a dalších sociálních a kulturních skupin. Navrátil (2003) ve své knize zmiňuje stále fungující rozpracování antiopresivního modelu sociální práce od Neila Thompsona (2001), který za základní charakteristiku AOP považuje: „...schopnost a ochotu chápat diskriminaci a opresi jako ústřední charakteristiku situací, se kterými přichází sociální pracovník do styku.“ (Thompson in Navrátil, 2003, s. 37)

Pro vyjádření významu AOP se používají mnohá označení např. „empowerment“ neboli česky „zplnomocnění“, které pomáhá lidem převzít kontrolu nad svými životy. Tento přístup lze využít ke zvýšení podpory schopností klientů plnit své životní cíle. Dalším označení AOP je „social justice“ neboli sociální spravedlnost, kdy za hlavní znak antiopresivního přístupu považujeme právě rovnocennost všech. (Janebová, 2014, s. 65)

Sociální pracovník by si měl uvědomovat situace, kdy je klient ohrožen diskriminací či opresí. Pokud tomu tak není, intervence sociální práce může opresi zesílit. Mezi základní rysy antiopresivního přístupu patří: uplatňování

tzv. imperativů spravedlnosti, rovnosti a spoluúčasti. V principu spravedlnosti jde o to, že s každým bude nakládáno podle základních lidských práv, jeho práva mu nebudou omezována ani odepírána. Princip rovnosti znamená, že každý má nárok na rovné šance vzhledem ke svým potřebám. Princip spoluúčasti je důležitým rysem antiopresivního modelu. Princip participace se snaží o zapojení klientů do vzájemné komunikace (např. plánování, koordinace, vyhodnocování služeb apod.) Tato spoluúčasť klienta je důležitá při volbě cílů i prostředků kolektivní snahy. (Navrátil, 2003, s. 38)

3 METODY SOCIÁLNÍ PRÁCE S MENŠINAMI V ČR

Při práci s menšinami je zapotřebí, aby sociální pracovník uměl vhodně uplatňovat metody sociální práce v praxi. Sociální pracovník by měl příslušníky menšin brát jako komunitu, ale zároveň vnímat individuální potřeby každého jejího člena zvlášť.

3.1 Komunitní sociální práce

Komunitní sociální práce patří mezi hlavní metody sociální práce, kdy komunitní práce se realizuje jak ve státním, tak i nestátním prostoru. Nezaměřuje se pouze na práci s komunitou, patří do ní modely: organizace komunity, sociální rozvoj, rozvoj lokality a sociální plánování. (Navrátil, 2003, s. 49)

V komunitní práci má pojem komunita mnoho významů. Nejužívanější pojetí komunity se orientuje na počet členů, proto je jako komunita označováno takové společenství lidí, které má více členů než skupina. Podle Hartla (1997, s. 35) je komunita: „místo, kde člověk může získávat emociální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě.“

Definici komunitní práce popsala Younghusbandová (in Hartl, 1997, s. 27) jako: „jednu ze tří metod sociální práce, která se zaměřuje zejména na pomoc lidem v rámci místní komunity, snaží se určit jejich sociální potřeby, zvážit nejučinnější způsoby jejich naplnění a začít na nich pracovat do té míry, jak to umožňují zdroje, které mají k dispozici.“

Cílem komunitní práce je usilování o změnu v sociálních situacích a formování vztahů mezi jinými skupinami daného celku. Důležitý je rozvoj individuálních schopností komunity v prostředí. Komunitní práce pro komunitu zajišťuje a rozšiřuje rozvoj materiálních (úprava a zpřístupnění veřejných prostorů) a lidských zdrojů (poradenství, vzdělávací střediska, kluby atd.) Pomáhá rozvíjet infrastrukturu, v níž si lidé vytváří neformální sociální sítě a organizují se do neformálních skupin. Mimo jiné zajišťuje naplnění volného času k uspokojení potřeb člověka. Učí člověka rozvíjet své schopnosti, sdílet svůj individuální

problém veřejně ve skupině či komunitě. Také rozšiřuje vzájemnou podporu pomocí aktivizace, kdy si člověk uvědomí svoji situaci a pozná své zájmy. (Hartl, 1997, s. 34-36)

3.2 Případová sociální práce

Zaměřuje se na jedince jako na individuální případ. Základem sociální práce je soustředění pozornosti na klienta, který se nachází v nepříznivé životní situaci a sociální službu potřebuje. Tento přístup je pro sociálního pracovníka velmi náročný, jak po profesionální stránce, tak i po stránce osobní. Sociální pracovník se snaží pochopit jak jedince samotného, tak i rodinu, komunitu a její kulturu jako celek, který se chce zbavit nedůstojných životních podmínek. Případová práce úzce spolupracuje s dalšími vědami jako psychologie, sociologie, psychiatrie a kulturní antropologie. Případová práce je také postavena na různých teoriích např. teorie učení, socializace, malé skupiny, poznání apod. (Matoušek, 2003, s. 67)

„Sociální případová práce se může opírat o teorii rolí. Sociální role jsou kulturně předepsány. Každý jedinec se v rámci své kultury nebo v rámci skupiny, ke které patří, identifikuje s tou rolí, která mu náleží. Sociální role se stávají determinantami chování svých představitelů a ovlivňují celou škálu situací, kterými jedinec prochází.“ (Matoušek, 2003, s. 67)

Sociální pracovník se snaží vyvést klienta z bezmoci, ve které se nachází. Jakákoliv rozhodnutí ale zůstávají na klientovi, který má potenciál určovat své kroky k dosažení cíle. Sociální pracovník jej v jeho řešení podporuje, a právě tato podpora může klienta dovést k rozvoji osobního, rodinného a sociálního úspěchu. Klient ovšem tuto službu může přijmout nebo odmítnout, rozhodnutí je jen na něm. Proto tato individualita v případové sociální práci má, v rámci možností, významné postavení. (Matoušek, 2003, s. 68-69)

4 MIGRACE

Již mnohá století lidé opouštějí své domovy z různých příčin. V minulosti lidé utíkali ze svých zemí kvůli válce, z politických či ekonomických důvodů. I v dnešním světě jsou lidé často nedobrovolně nuceni opustit své domovy kvůli konfliktům ve světě a začít život v novém neznámém prostředí. Nárůst migračních vln představuje pro svět vážný socioekonomický problém.

4.1 Migrační politika v České republice

Vlna přistěhovalců mířících do Evropy není novým fenoménem. Evropa již v minulosti byla zavalena migračními či emigračními vlnami (masová emigrace Evropanů do Ameriky v 18. a 19. století, Říjnová revoluce z roku 1917 v Rusku, výrazné posuny obyvatelstva během a po druhé světové válce atd.). Přistěhovalci mají v Evropě na celosvětové populaci podíl cca 32 %. (Sheu, 2011, s. 74)

Migrace je jev, který má dopad na společnost v mnoha ohledech. Lidé migrují z mnoha příčin. Nejčastěji z ekonomických či politických důvodů. Proto státy vytváří tzv. migrační politiky. Migrační politika České republiky je zakotvena v rámci Evropské unie a mezi její specificky regulované oblasti migrace patří: mezinárodní ochrana, ochrana vnější hranice Evropské unie a oblast návratů migrantů. (Migrační a azylová politika České republiky: Strategie migrační politiky České republiky [online], dostupné z: <http://www.mvcr.cz>)

Migrační politika usiluje o úspěšnou integraci cizinců do společnosti. Mezi cíle migrační politiky patří: udržení a rozvoj integrační politiky, podpora začleňování cizinců s ohledem na jejich práva, prevence sociálního vyloučení a informování cizinců i veřejnosti o problematice migrace. (Migrační a azylová politika České republiky: Strategie migrační politiky České republiky [online], dostupné z: <http://www.mvcr.cz>)

5 MENŠINY

Z migrantů, kteří se usadí na území České republiky, se následně stávají tzv. menšiny. Jsou to tedy skupiny osob, které se odlišují určitými charakteristikami od většinové společnosti. Příslušníci menšin jsou vystaveni neustálému tlaku většinové společnosti za cílem jejich začlenění do společnosti.

5.1 Pojem menšina

Menšinami se v sociální práci myslí národnostní, etnické či rasové podskupiny. Pojem menšina se také týká „ne-etnických“ a „ne-rasových“ minorit, kterými jsou např. lidé s postižením, příslušníci tzv. „underclass“, lidé bez domova, konzumenti nelegálních drog nebo členové extremistických hnutí. Menšina je tedy jakási minorita, která má vůči jiné tzv. většinové skupině specifické vztahy. (Navrátil, 2003, s. 16)

Ve vymezení definice menšiny dle Soydan a Williamsové v knize od Navrátila (2003, s. 16) je klíčovým faktorem **mocenský vztah**. Tento faktor zaměřuje pozornost spíše na otázky rysu vztahů mezi skupinami. Ti také upozorňují, že pojem menšina není jednoznačný. Menšina je podle definice určena poměrem moci koordinovat vlastní život. (Týž, 2003, s. 16)

Moc má dynamický charakter, a to vzhledem k tomu, že vztah mezi minoritami a majoritami je neustále proměnlivý. Tedy, vztahy mezi skupinami jsou výsledkem historických okolností, které jsou vystaveny proměnlivému časovému rámci. Soydan a Williamsová mají představu, že společnost je schopna vnímat a zlepšovat mocenské vztahy mezi většinou a menšinami v ní. Bohužel moc nedokáže odstranit či zmírnit předsudky většiny vůči příslušníkům menšiny. (Týž, 2003, s. 17)

Předsudky vedou k znevýhodňování skupiny, proto lze předpokládat, že i po změně mocenských vztahů mezi většinou a menšinou, by stále kulturní odstup většiny uváděl menšinu do nevýhody. Vedle předsudků musíme počítat i s

výskytem tělesných nebo kulturních rozdílů příslušníků menšiny (tj. národnostních, náboženských, ideologických atd.). (Navrátil, 2003, s. 17-18)

5.2 Menšiny v České republice

Zdejší majoritní společnost v České republice se, ve srovnání s jinými státy, neseťkávala s viditelnými projevy kulturní odlišnosti z hlediska dějin migrace. V Československé socialistické republice, se otázkám postavení a integrace menšin věnoval zákon o postavení národností č. 144/1968 Sb., ústavní zákon o postavení národností v Československé socialistické republice. Platnost tohoto zákona byla zrušena dne 8. 2. 1991. Poté se do popředí veřejného zájmu dostala ochrana romské etnické skupiny, a proto v letech 1991 a 1992 byly přijaty zásady týkající se integrace romského obyvatelstva. (Sheu, 2011, s. 193)

Novějším zákonem upravujícím práva příslušníků národnostních menšin je zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, který příslušníkům menšin zaručuje výkon jejich práv. (Zákon č. 273/2001 Sb.: Zákon o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů [online], dostupné z: www.zakonyprolidi.cz)

5.2.1 Romská komunita v České republice

Romové přicházeli do Českých zemí již na konci 17. století jako kočovníci. V minulosti zde byli zpočátku vítáni a přijímáni majoritní společností. Později je však začala církev pronásledovat pro bezvěrectví a čarodějnictví a byli vyháněni pryč ze země. Proto počátky mnohých předsudků k romské komunitě sahají až do středověku. Na začátku 18. století byli Romové nedobrovolně asimilováni a byla jim upírána jejich základní politická práva. (Šišková, 2001, s. 119-120)

Základní hodnotou Romů je život jako takový. Předkové měli v romské společnosti ctěné místo. Romové udržují úctu ke starším a svoji sebedůvěru kladou do rodiny a rodu než do vzdělání či profese. Další významnou hodnotou

pro Romy jsou jejich děti neboli pokračovatelé rodu. Romská komunita klade na svůj původ velký důraz. Nejméně hodnotná je pro Romy budoucnost. Žijí pouze přítomností, proto něco jako vzdělání pro ně nic důležitého neznamena. (Šišková, 2001, s. 121-122)

5.2.2 Ukrajinská komunita v České republice

Ukrajinci začali do České republiky přicházet po samotové revoluci, kdy se tu také stali nejpočetnější imigrační komunitou. Mnozí z nich odešli do zahraničí z ekonomických důvodů. Česká republika se tedy stala jejich cílovou zemí a to z mnoha důvodů, zejména kvůli geografické blízkosti či poptávky po levné pracovní síle. Ukrajínští uprchlíci zde měli možnost studia, které mělo v mnoha ohledech příznivější podmínky než v jejich domovině. (Pavlíková a Sládek, 2009, s. 13-17)

Charakter ukrajinské komunity nevykazuje žádné zásadní odlišnosti v hodnotovém systému. Známa je vyšší míra religiozity a národní hrdosti, což může vést až ke zkreslování reality. Jejich soužití s majoritní společností nevedlo k žádným konfliktům. Bohužel s příchodem většího počtu ukrajinských dělníků se zvedla vlna kriminality. Což vedlo k negativnímu postavení majoritní společnosti vůči ukrajinské komunitě. (Šišková, 2001, s. 87)

5.2.3 Vietnamská komunita v České republice

Vietnamci do České republiky začali přicházet až ve 40. letech minulého století. Česká společnost měla a má pozitivní zkušenosti s vietnamskou komunitou. V 90. letech minulého století byl jejich pobyt zavázán mezistátními dohodami, a to v rámci vysokoškolského vzdělání nebo vyučení a praxe. Vietnamci se také v mnohých případech začali věnovat nelegálnímu obchodu se zbožím, které jim pomohlo zlepšit si ekonomickou situaci. (Sheu, 2011, s. 210)

Mezi charakteristické rysy vietnamské komunity patří tedy pracovitost. Konkrétně v mnohých případech nelegální obchodování s levným zbožím, které

láká svou dostupností majoritní obyvatelstvo. Vietnamská komunita je velmi semknutá a separovaná od majoritní společnosti. Toto odloučení od většinové společnosti vedlo k jejich jazykové bariéře a kulturní odlišnosti. Ve vietnamské komunitě působí silná vzájemná sociální provázanost a přísná hierarchie komunity. (Sheu, 2011, s. 215-217)

5.2.4 Muslimská komunita v České republice

Muslimové do českých zemí přicházeli již v 16. století, ale jejich přítomnost se zmiňuje až na počátku 20. století. Dnes se muslimské komunity soustřeďují především ve velkých městech a to buď v Praze či Brně. V Brně jsou muslimské komunity nejvíce aktivní (dohoda s brněnským magistrátem na stavbě mešity). Široká veřejnost většinou zastává odmítavý postoj vůči muslimským tradicím. (Scheu, 2011, s. 194-195)

Charakter muslimské komunity v České republice je velmi odlišný. Sami muslimové se cítí špatně v české společnosti, protože podle nich je český národ příliš uzavřený, nespolečenský. Tomuto dojmu ani nepřidávají předsudky vůči muslimům, které jsou proti nim namířeny. Pro muslimy je důležitý pocit uznání, který se jim zde nedostává. Setkávají se s nedůvěrou a křivdou především v oblasti náboženství, protože česká společnost je proti jejich komunitním shromážděním a víře jako takové. (Scheu, 2011, s. 197-198)

6 SOCIÁLNÍ SITUACE MENŠIN V ČESKÉ REPUBLICĚ

Sociální situace menšin v České republice je často diskutovaným tématem, které se snaží sociální pracovníci vyřešit. Vláda i společnost se různě reaguje na zrovnoprávnění menšin s většinovou společností. Situaci nevylepší ani migrační krize, která spouští ve společnosti vlny rasismu a antisemitismu.

6.1 Sociální postavení menšin v České republice

V minulosti Česká republika nebyla v žebříčku cílových zemí migrace nijak vysoko, po většinu dvacátého století z jejího území lidé spíše odcházeli. Počty migrantů přicházejících do České republiky byly až do počátku devadesátých let nízké, stejně jako podíl cizinců na celkové populaci. S příchodem cizinců do České republiky vznikly komunity příslušníků menšin, které se dožadovaly svých práv. Na tuto skutečnost vláda reagovala sepsáním zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. (Drbohlav a kol. 2010, s. 18)

Za základní dokument, který chrání a zajišťuje práva příslušníkům menšin, považujeme Listinu základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky). Další dokument upravující práva příslušníků menšin je zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, který nabyl platnosti dne 2. srpna 2001. (Rada vlády pro národnostní menšiny: *Zákony a nařízení vlády* [online], dostupné z: www.vlada.cz)

Sociální situace menšin v České republice, se postupem času zlepšuje. V porovnání s minulými roky se zvyšuje i podpora menšin žijících na území České republiky. Narůstá podpora projektů i tzv. multietnického⁶ rázu. Přesto stálým problémem, se kterým se menšiny potýkají, je nedostatek finančních prostředků. Dále je tu přetrvávající otázka diskriminace, a to zejména romské

⁶ Týkající se více etnických, národních společenství

komunity. Důležitým tématem, které se velmi dotýká národnostních menšin, jsou i projevy antisemitismu a xenofobie. S neustupující migrační krizí přibývá také rasismus a intolerance k menšinám. (Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015: Úřad vlády ČR Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny [online], dostupného z: www.vlada.cz)

7 SHRNU TÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Multikulturalismus v České republice je diskutovaným tématem již léta. Přesto situace menšin v České republice zůstává stále ve stejném bodě. Můžeme říci, že v dnešní vyhrocené situaci, spojené s masivním nárůstem migrující populace, se situace menšin spíše zhoršuje. Migranti přicházejí zejména z ekonomických či politických důvodů, které je nutí opustit své domovy.

Multikulturalismus se snaží o propojení kulturních odlišností ve společnosti. Snaží se o spojení rovnosti a uznání, které by pomohlo k zlepšení komunikace mezi komunitou menšin a většinou. Tento „most“ by následně vedl k odstranění nerovnosti a diskriminujícího obrazu ve společnosti. Záporným bodem multikulturalismu je asimilační a eliminační tlak, který je na menšinu uvalen.

Právě sociální pracovníci, při práci s menšinami využívají multikulturní přístupy, které představují formy odlišující minority od majoritní společnosti. Sociální pracovníci se snaží v rámci těchto konceptů předejít diferencí kulturních skupin. Usilují také o zlepšení integrace menšin do společnosti a o rovnoprávné přerozdělení moci ve společnosti.

Sociální pracovníci využívají antiopresivní přístupy též známé jako antidiskriminující, které byly vytvořeny z důvodu nárůstu sociálních problémů, týkající se vztahu většinové společnosti a sociálně vyloučených etnických menšin. Cílem těchto intervencí je změna situace sociálně vyloučených menšin jak po stránce statusu, tak kulturního vyloučení.

Mezi hlavní metody sociální práce s menšinami patří komunitní a případová sociální práce. Cílem těchto metod je usilování o změnu v sociálních situacích a formování vztahů mezi jinými skupinami daného celku a soustředění pozornosti na klienta, který sociální službu potřebuje. Sociální pracovník se zaměřuje na klienta, který se nachází v nepříznivé situaci a podporuje klienta v jeho rozhodnutích vedoucích k zlepšení jeho stavu života.

Migrace je stále opakujícím se tématem. Vlna přistěhovalců přicházejících do Evropy je přetrvávajícím fenoménem. Přistěhovalci mají na populaci ve světě

velký podíl. Tyto skupiny jsou ve společnosti známy jako menšiny. Menšinami v sociální práci se míní národnostní, etnické či rasové skupiny ale také i „ne-etnické“ a „ne-rasové“ minority, kterými jsou např. lidi s postižením, příslušníci tzv. „underclass“, lidé bez domova, konzumenti nelegálních drog nebo členové extremistických hnutí. Menšina je tedy jakási podřízená skupina, která má vůči jiné tzv. většinové skupině specifické vztahy.

V České republice se nachází mnoho menšinových skupin. Nejznámější a nejrozsáhlejší skupiny v České republice jsou romské, ukrajinské, vietnamské a muslimské komunity. Každá komunita má své specifické rysy a potřeby, které ji odlišují od většinové společnosti. S narůstajícím terorismem ve světě je to právě muslimská komunita, která se nejvíce odlišuje svým charakterem. Tyto odlišnosti vedou k zesílení negativních předsudků a stereotypů, které jsou proti menšinám vedeny.

II METODICKÁ ČÁST

V metodické části představím hlavní cíl svého výzkumu, výzkumnou metodu, jeho výsledky atd. Pro výzkum jsem zvolila kvantitativní výzkumné šetření, metodu zjišťování názorů veřejnosti na multikulturní přístupy v sociální práci pomocí dotazníku.

8 METODIKA

8.1 Formulace cíle výzkumného šetření a dílčích cílů

Hlavním cílem metodické části bakalářské práce je zjistit, jak česká veřejnost hodnotí multikulturní přístupy v sociální práci s menšinami. Dále si vymezuji z hlavního cíle dílčí cíle, k lepšímu porozumění veřejnému názoru. Prvním dílčím cílem je zjistit, jak veřejnost přistupuje ke konzervativnímu přístupu. Druhý dílčí cíl má zjistit, jak veřejnost přistupuje k liberálnímu přístupu. Třetím se zaměřím na přístup veřejnosti k pluralistickému multikulturalismu. Čtvrtým dílčím cílem je zjistit názor veřejnosti na levicově-esencialistický přístup. Poslední pátý dílčí cíl má zjistit, jak veřejnost vnímá kritický přístup.

K jednotlivým dílčím cílům jsou přiřazeny otázky v dotazníku, které jsou součástí kvantitativního výzkumu.

Tabulka 1: Transformační tabulka

Cíl	Dílčí cíle (DC)	Znaky (Z)
Jak česká veřejnost hodnotí multikulturní přístupy v sociální práci.	Zjistit, jak veřejnost přistupuje ke konzervativnímu přístupu.	<ul style="list-style-type: none">Měl by sociální pracovník pomáhat menšinám začlenit se do většinové společnosti tím, že na jejich příslušníky působí, aby přijali většinu hodnot a norem většinové společnosti?
	Zjistit, jak veřejnost přistupuje k liberálnímu přístupu.	<ul style="list-style-type: none">Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat příslušníkům menšin s prosazováním základních a

		<p>občanských práv a svobod?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Měl by sociální pracovník pomáhat příslušníkům etnických či národnostních menšin uplatnit se na trhu práce prostřednictvím „pozitivní diskriminace“ ve vzdělání a při výběrových řízeních? • Měli by sociální pracovníci aktivně vystupovat proti diskriminaci menšin pomocí diskutabilních přístupů, jako je testování ochoty zaměstnavatelů či majitelů bytů uzavírat s příslušníky menšin pracovní či nájemní smlouvy?
	Zjistit, jak veřejnost přistupuje k pluralistickému přístupu.	<ul style="list-style-type: none"> • Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat menšinám na území České republiky aktivně se zapojovat do politických záležitostí na lokální či celostátní úrovni? • Myslíte si, že by měl sociální pracovník pomáhat menšinám zachovávat si své kulturní dědictví, pokud to není v rozporu s morálními a právními normami společnosti? • Myslíte si, že by sociální pracovník měl podporovat vytvářet pozitivní obraz menšin v médiích?
	Zjistit, jak veřejnost přistupuje k levicově-esencialistickému přístupu.	<ul style="list-style-type: none"> • Měl by sociální pracovník pomáhat etnickým a náboženským komunitám udržovat své tradice a zvyky, i když jsou v rozporu s některými základními lidskými právy a svobodami? • Měl by sociální pracovník přizpůsobovat metody své práce s klienty kulturnímu zázemí svých klientů, je-li výrazně odlišné od většinové kultury?
	Zjistit, jak veřejnost přistupuje ke kritickému přístupu.	<ul style="list-style-type: none"> • Měl by sociální pracovník spolupracovat s politiky na snížení sociální nerovnosti menšin (etnických,

		náboženských, sexuálních atd.), např. prostřednictvím změn v legislativě apod.? <ul style="list-style-type: none"> • Měl by sociální pracovník aktivně upozorňovat a vystupovat proti užívání stereotypů a předsudků vůči příslušníkům minorit v mediální prezentaci všeho druhu? • Měl by se sociální pracovník angažovat v reformách zaměřených na nespravedlivé rozdělení statků a moci mezi jednotlivými třídami (z pohledu gender a minorit), a s tím související regulaci trhu, např. v oblasti zvyšování minimální mzdy, zkracování pracovní doby, podpory vytváření nových pracovních míst apod.?
--	--	--

8.2 Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je jednou z metod zkoumání sociálních jevů. S pomocí formulovaných výzkumných otázek, které se zaměřují na zkoumané sociální jevy, lze zvolit vhodně vybranou metodu ke zkoumání vybraného vzorku. „Účastník běžného sociálního života, obyčejný člověk, ze své perspektivy nerozezná a neuvědomuje si sociální jevy (fakty), které působí na jeho chování.“ (Žižlavský, 2003, s. 63) Tuto výzkumnou metodu jsem zvolila z důvodu rozsáhlejšího zkoumání povědomí lidí. Ale i z důvodů časových.

Dotazníkové šetření je jednou z technik sběru informací. Tato výzkumná metoda obsahuje předtištěné otázky, na které respondenti odpovídají v písemné podobě. (Linhart, Petrušek, Vodáková, Maříková, 1996, s. 1261) Dotazník, který jsem použila, obsahoval uzavřené otázky, které respondenti více preferují.

Po dohodě s vedoucím bakalářské práce jsem se rozhodla, že tvorba hypotéz pro tento výzkum není nutná.

8.3 Charakteristika výzkumného vzorku, organizace a průběh sběru dat

Cílovou skupinou výzkumu byla česká veřejnost. Po sestavení výzkumných otázek do dotazníkového šetření, samotný sběr dat probíhal v časovém rozmezí přibližně dvou měsíců. Dotazníky jsem roznesla osobně a také jsem je zveřejnila na sociální síti za pomoci aplikace Google Formuláře. Návratnost dotazníků byla cca 88 %. Pro výzkum jsem získala 110 zodpovězených dotazníků. Výběr vzorku byl náhodný a kritéria pro výběr nebyla zadána.

Jak již zmiňuji výše, vybrala jsem si standardizovaný dotazník s uzavřenými otázkami. Myslím si, že jsou pro respondenty snazší a komfortnější než otevřené otázky, které mohou být pro někoho i nepříjemné. Na konci dotazníku jsou osobní a demografická data jako příslušnost k národu, pohlaví, věk, vzdělání a bydliště.

Výzkumu se v přesile zúčastnili *příslušníci většinové společnosti* (cca 96 %). Pouze cca 4 % byli příslušníci menšin. (Viz Příloha A: Tab. 14)

Ve výzkumu převažovaly respondentky ženského pohlaví, a to o cca 81 % a mužů pouze 19 %. (Viz Příloha A: Tab. 15)

Do výzkumu se zapojily víceméně všechny věkové kategorie. Jen věková kategorie *15 a méně* se výzkumu nezúčastnila. Nejvíce převažovala věková kategorie *16-25 let* s cca 31 %. Z další kategorie *26-35 let* se celkově zúčastnilo dotazníku cca 16 % respondentů. V kategorii *36-45 let* to bylo celkově cca 14 % zúčastněných. Z předposlední kategorie *46-55 let* se dotazníku celkem zúčastnilo cca 15 % lidí. Poslední věková kategorie *56 a více* byla druhá nejpočetněji zastoupená cca 25 % účastí. (Viz Příloha A: Tab. 16)

Z kategorií vzdělání se zúčastnilo cca 6 % respondentů se *základním* vzděláním. V další kategorii *vyučen(a), střední s maturitou* bylo cca 14 % respondentů. Zastoupení kategorie *střední s maturitou* bylo celkově cca 26 %.

V další kategorii *vyšší odborné vzdělání* byla účast cca 11 %. Nejvíce respondentů bylo s *vysokoškolským vzděláním* s cca 43 %. Z poslední kategorie *bez vzdělání* se nikdo nezúčastnil. (Viz Příloha A: Tab. 17)

Respondentů z kategorie bydliště bylo cca 22% respondentů z *vesnice, město do 999 obyvatel*. Z druhé kategorie *město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel* bylo cca 9 % zúčastněných. Nejpočetnější skupinou byli respondenti z *města s rozlohou od 5 000 do 19 999 obyvatel* s cca 34 %. Jedná se o menší města typu město Polná či Kutná Hora. Předposlední a zároveň druhou nejpočetnější kategorií byli respondenti z *města od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel*, bylo celkově cca 30 %. V poslední kategorii *město se 100 000 obyvateli a více* bylo pouhých cca 6 % zúčastněných. (Viz Příloha A: Tab. 18)

8.4 Způsob analýzy získaných dat

Odpovědi respondentů z tištěných dotazníků a vystavených na sociální síti jsem zapisovala do programu Microsoft Excel. Výsledky výzkumu jsem poté znázornila pomocí tabulek a následně i grafů.

8.5 Rizika kvantitativního výzkumu

Při kvantitativním výzkumu, s využitím dotazníků, může dojít k tzv. zkreslení informací, kdy se respondent snaží v odpovědích ukázat co „nejlepším světle“. Další možností je situace, ve které respondent zaujímá jakousi „rolí“, která vede ke zkreslování. Respondent si tak nevytváří představu vzhledem ke konkrétnímu tazateli, ale vůči tzv. druhé zobecněné osobě či instituci, ve které vidí autora výzkumu. (Disman, 2002, s. 132-134)

Dalším rizikem dotazníkového výzkumu je malá návratnost dotazníků. Dotazníky se mohou distribuovat pomocí pošty, na sociální síti apod. Tato forma distribuování je ale riziková, jelikož se tak často setkáváme s nízkou návratností dotazníků. Výsledky z výzkumu s nízkou návratností se mohou lišit skutečného názoru, jež zaujímá zkoumaná populace. Proto je výhodnější dotazník

distribuuovat osobně, poté je návratnost srovnatelná s rozhovorem. (Disman, 2002, s. 141-142) Ve výzkumu jsem využila obě dvě varianty rozšiřování dotazníků, kdy se skutečně více osvědčila varianta osobní distribuce.

9 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak česká veřejnost hodnotí multikulturní přístupy v sociální práci. V dotaznících jsem se setkala i s tím, že jeden respondent připsal poznámku, ve které stálo: „*P.S. Abych mohla zodpovědně odpovědět, musela bych mít lepší představu o práci – o náplni práce sociálního pracovníka.*“ Z čehož vyvozují, že jistá část společnosti nemusím mít vůbec povědomí o náplni práce sociálního pracovníka, což by mohlo vést i k jistým nedorozuměním, která mohou být spojena s negativními názory proti sociálním pracovníkům.

DC1: Zjistit, jak veřejnost přistupuje ke konzervativnímu přístupu.

Hlavním znakem konzervativního multikulturalismu je asimilace příslušníků menšin do většinové společnosti.

Otázka č. 1 v dotazníku: Měl by sociální pracovník pomáhat menšinám začlenit se do většinové společnosti tím, že na jejich příslušníky působí, aby přijali většinu hodnot a norem většinové společnosti?

Tabulka 2: Výsledky výzkumu k otázce č. 1 v dotazníku

Z1	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	63	57,2
<i>spíše ano</i>	31	28,1
<i>tak napůl</i>	12	10,9
<i>spíše ne</i>	2	1,8
<i>ne</i>	2	1,8

Jak lze vidět v tabulce v první otázce zaškrtnulo cca 57 % respondentů odpověď *ano*. Odpověď *spíše ano* zvolilo cca 28 % respondentů. Volbou odpovědi *tak napůl* vybralo pouze cca 11 % respondentů. Předposlední odpověď

spíše ne volila již pouze cca 2 % respondentů. Poslední volbu odpovědi *ne* zvolila opět cca 2 % respondentů. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 19-23)

Shrnutí DC1:

Konzervativní přístup česká veřejnost hodnotí pozitivně. V dotazníku uváděli respondenti, že by sociální pracovník měl pomáhat menšinám začlenit se do většinové společnosti, aby přijali většinu hodnot a norem většinové společnosti. Podle lidí by příslušníci menšin měli přijmout hodnoty té dané společnosti a zcela se začlenit do většinové společnosti bez odlišností. Na tomto výsledku se pravděpodobně podílela věková kategorie *56 a více*, která mezi respondenty převládala. Domnívám se, že starší lidé mají zřejmě jiný pohled na tuto problematiku, protože i oni sami se musí ve svém věku začlenit do společnosti. (Viz Příloha A: Tab. 21) Dále i tu bude mít nejspíš i vliv vzdělání, účastníci výzkumu se *základním* vzděláním kladou důraz na to, aby se příslušníci menšin zcela začlenili do většinové společnosti. (Viz Příloha A: Tab. 22)

DC2: Zjistit, jak veřejnost přistupuje k liberálnímu přístupu.

Hlavním znakem liberálního multikulturalismu je rovnost příležitostí všem stejně, aniž by trpěli diskriminací a zneuznáním.

Otázka č. 2 v dotazníku: Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat příslušníkům menšin s prosazováním základních a občanských práv a svobod?

Tabulka 3: Výsledky výzkumu k otázce č. 2 v dotazníku

Z2	Celkem	
	n	%

<i>ano</i>	60	55,0
<i>spíše ano</i>	25	22,9
<i>tak napůl</i>	9	8,2
<i>spíše ne</i>	9	8,2
<i>ne</i>	6	5,5

Jak uvádím v tabulce, cca 55 % jsou respondenti *pro to*, aby sociální pracovník pomáhal příslušníkům menšin. V druhé volbě odpovědi *spíše ano* s cca 23 % přiklání se respondenti stále spíše k pomoci menšinám. V cca 8 % si respondenti svými odpověďmi *nebyli jistí*. Odpověď *spíše ne* zvolilo také cca 8 % respondentů. *Zápornou* odpověď zvolilo cca 6 %. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 24-28)

Otázka č. 3 v dotazníku: Měl by sociální pracovník pomáhat příslušníkům etnických či národnostních menšin uplatnit se na trhu práce prostřednictvím „pozitivní diskriminace“ ve vzdělání a při výběrových řízeních?

Tabulka 4: Výsledky výzkumu k otázce č. 3 v dotazníku

Z3	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	28	25,6
<i>spíše ano</i>	22	20,1
<i>tak napůl</i>	28	25,7
<i>spíše ne</i>	12	11,0
<i>ne</i>	19	17,4

Jak opět uvádí tabulka, v této otázce zvolilo cca 26 % respondentů odpověď *ano*. Odpověď *spíše ano* vybralo cca 20 % zúčastněných. Se svou odpovědí si *nebylo jistých* cca 26 % respondentů. Volbu odpovědi *spíše ne* volilo cca 11 % respondentů. Poslední možnost *ne* vybralo cca 17 % dotazovaných.

V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 29-33)

Otázka č. 4 v dotazníku: Měli by sociální pracovníci aktivně vystupovat proti diskriminaci menšin pomocí diskutabilních přístupů, jako je testování ochoty zaměstnavatelů či majitelů bytů uzavírat s příslušníky menšin pracovní či nájemní smlouvy?

Tabulka 5: Výsledky výzkumu k otázce č. 4 v dotazníku

Z4	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	22	20,2
<i>spíše ano</i>	23	21,1
<i>tak napůl</i>	30	27,5
<i>spíše ne</i>	17	15,6
<i>ne</i>	17	15,6

Ve čtvrté otázce volilo odpověď *ano* cca 20 % respondentů. Druhou volbu *spíše ano* zvolilo cca 21 % účastníků dotazníku. S odpovědí si *nebylo jistých* cca 27 % respondentů. Volbu odpovědi *spíše ne* vybralo cca 16 % účastníků. Poslední volbu *ne* volilo opět cca 16 % respondentů. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 34-38)

Shrnutí DC2:

Liberální přístup česká veřejnost hodnotí spíše pozitivně. Veřejnost se ukazuje jako nediskriminující menšinovou společnost. Respondenti si myslí, že by sociální pracovník měl pomáhat prosazovat menšinám svá základní práva a svobody a že každý má právo na svobodu a svá práva. Při podrobnější náhledu z výzkumu vyplývá, že výrazný podíl na změně ve výsledcích měly respondentky *ženského pohlaví*, které více sympatizují s názorem, že každý má právo na

svobodu. (Viz Příloha A: Tab. 25) Dále také věková kategorie *56 a více*, která se nejspíš cítí být utlačována ve svých právech. (Viz Příloha A: Tab. 26)

V otázce zdali by měl sociální pracovník pomáhat příslušníkům etnických či národnostních menšin uplatnit se na trhu práce prostřednictvím „pozitivní diskriminace“ ve vzdělání a při výběrových řízeních. Zřejmě je to myšleno tak, že by sociální pracovník měl pomáhat příslušníkům menšin *do jisté míry*. Zřejmě si někteří nejsou jistí, zda je dobré obsazovat pracovní místa, která jsou především pro občany České republiky. Při podrobnějším rozboru ve výzkumu převládalo ano u žen, které mají zkušenosti s diskriminací. (Viz Příloha A: Tab. 30) Také měli na ne zcela pozitivních výsledcích podíl lidé se *základním* vzděláním, kteří mají zřejmě stejný problém s uplatněním na trhu práce. (Viz Příloha A: Tab. 32)

Poslední otázka, zda by měli sociální pracovníci aktivně vystupovat proti diskriminaci menšin pomocí diskutabilních přístupů, jako je testování ochoty zaměstnavatelů či majitelů bytů uzavírat s příslušníky menšin pracovní či nájemní smlouvy, byla pro respondenty velmi „diskutabilní“, jelikož jejich výběr odpovědi byl *tak napůl*. Dle mého názoru si respondenti myslí, že *je namístě* testovat občany České republiky jestli nediskriminují menšiny, ale také si nejsou jistí, zdali je dobré upřednostňovat příslušníky menšin před většinou. Při podrobnějším vhledu na výsledky můžeme říci, že podíl na změně ve výsledcích měli lidé s *vyučením/střední školou bez maturity*, kteří si myslí, že je na místě testovat ochotu občanů v rámci mocenského postavení. (Viz Příloha A: Tab. 37) Dále i lidé s *bydlištěm se 100 000 obyvateli a více*, kteří jsou proti, aby se testovala ochota občanů. Zřejmě si myslí, že ve velkoměstech není o bydlení nouze. (Viz Příloha A: Tab. 38)

DC3: Zjistit, jak veřejnost přistupuje k pluralistickému přístupu.

Hlavním znakem pluralistického multikulturalismu je úsilí o zachování kulturní rozdílnosti.

Otázka č. 5 v dotazníku: Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat menšinám na území České republiky aktivně se zapojovat do politických záležitostí na lokální či celostátní úrovni?

Tabulka 6: Výsledky výzkumu k otázce č. 5 v dotazníku

Z5	Celkem	
	n	%
<i>Ano</i>	12	10,9
<i>spíše ano</i>	32	29,0
<i>tak napůl</i>	26	23,6
<i>spíše ne</i>	25	22,7
<i>Ne</i>	15	13,6

V otázce č. 5 v cca 11 % respondenti odpovídali *ano*. Odpověď *spíše ano* volilo cca 29 % respondentů. Volbu odpovědi *tak napůl* si vybralo cca 24 % účastníků dotazníku. Předposlední volbu odpovědi *spíše ne* volilo cca 23 % respondentů. Pro poslední možnost odpovědi *ne* se rozhodlo cca 14 % respondentů. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 39-43)

Otázka č. 6 v dotazníku: Myslíte si, že by měl sociální pracovník pomáhat menšinám zachovávat si své kulturní dědictví, pokud to není v rozporu s morálními a právními normami společnosti?

Tabulka 7: Výsledky výzkumu k otázce č. 6 v dotazníku

Z6	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	36	33,0
<i>spíše ano</i>	28	25,7
<i>tak napůl</i>	19	17,4
<i>spíše ne</i>	17	15,6

<i>ne</i>	9	8,3
-----------	---	-----

V otázce č. 6 zvolilo *ano* cca 33 % dotazovaných. Odpověď *spíše ano* si vybralo cca 26 % účastníků dotazníku. Další odpověď *tak napůl* volilo cca 17 % respondentů. Předposlední volbu *spíše ne* vybralo 16 % účastníků. Poslední odpověď *ne* zvolilo cca pouhých cca 8 % respondentů. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 44-48)

Otázka č. 7 v dotazníku: Myslíte si, že by sociální pracovník měl podporovat vytvářet pozitivní obraz menšin v médiích?

Tabulka 8: Výsledky výzkumu k otázce č. 7 v dotazníku

Z7	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	20	18,8
<i>spíše ano</i>	25	23,6
<i>tak napůl</i>	34	32,0
<i>spíše ne</i>	15	14,2
<i>ne</i>	12	11,3

V této otázce odpovědělo *ano* cca 19 % respondentů. Odpověď *spíše ano* si vybralo cca 24 % dotazovaných. V cca 32 % si respondenti *nebyli jistí* svými odpověďmi. Volbu odpovědi *spíše ne* volilo cca 14 % účastníků dotazníku. Poslední volbu *ne* zvolilo celkem cca 11 % dotazovaných. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 49-53)

Shrnutí DC3:

Veřejnost hodnotí pluralistický přístup relativně pozitivně. Odpovědi respondentů, na otázku zda si myslí, že by sociální pracovník měl pomáhat menšinám na území České republiky aktivně se zapojovat do politických záležitostí na lokální či celostátní úrovni, jsou spíše kladné. Podle jejich názoru by sociální pracovník měl pomáhat menšinám se zapojovat *aktivně* do politických záležitostí, jak na lokální tak i celostátní úrovni. Při podrobnějším rozboru na změnách ve výsledcích měla podíl věková kategorie 36-45, kteří si nejspíše myslí, že změny v politice jsou na místě. (Viz Příloha A: Tab. 41) Dále také opět lidé s *vyučením/střední školou bez maturity*, kteří jsou, jak se domnívám, také pro změny na politické sféře. (Viz Příloha A: Tab. 42)

Ani v další otázce většinová společnost *nevidí problém* v tom, aby sociální pracovník pomáhal menšinám zachovávat si své kulturní dědictví. Respondenti reagovali určitě na podmínku, že to nebude v rozporu s morálními a právními normami společnosti. Při podrobnějším rozboru můžeme říci, že na změně ve výsledcích se podílela věková kategorie 56 a více, kteří nejspíš nejvíce dbají na to, že kultura a tradice by se měly zachovávat. (Viz Příloha C: Tab. 46) Dále jsou opět i lidé s *vyučením/střední školou bez maturity*, kteří nejsou proti zachování kultury. (Viz Příloha A: Tab. 47)

I v rámci podpory menšin v mediální prezentaci, si česká veřejnost myslí, že je *v pořádku*, když sociální pracovník podporuje příslušníky menšin v médiích a vystupuje proti diskriminaci namířené proti nim. Přesto se i veřejnost domnívá, že by sociální pracovník měl podporovat pozitivní obraz menšin v médiích, s ohledem na situaci. Sociální pracovník by si neměl až přehnaně vymýšlet, něco zamlčovat, nebo dokonce lhát o faktech. Samozřejmě by se také lhát nemělo ani ve vřené mínění ve společnosti. Lživé představy o menšinách jsou stále mezi námi. Při podrobnějším pohledu na změnách ve výsledcích se podíleli lidé s *vyučením/střední školou bez maturity*, kteří se pravděpodobně také často setkávají s diskriminací. (Viz Příloha A: Tab. 52)

DC4: Zjistit, jak veřejnost přistupuje k levicově-esencialistickému přístupu.

Hlavním rysem levicově-esencialistického multikulturalismu je důraz na požadavek autonomie při rozhodování ohledně věcí, které se týkají menšin.

Otázka č. 8 v dotazníku: Měl by sociální pracovník pomáhat etnickým a náboženským komunitám udržovat své tradice a zvyky, i když jsou v rozporu s některými základními lidskými právy a svobodami?

Tabulka 9: Výsledky výzkumu k otázce č. 8 v dotazníku

Z8	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	3	2,9
<i>spíše ano</i>	6	5,9
<i>tak napůl</i>	3	2,9
<i>spíše ne</i>	25	24,5
<i>ne</i>	65	63,7

V otázce č. 8 hlasovaly pro *ano* cca 3 % respondentů. Odpověď *spíše ano* volilo cca 6 % respondentů. Svoji odpověď *tak napůl* uvážily cca 3 % respondentů. Volbu *spíše ne* vybralo cca 25 % dotazovaných. Poslední možnost *ne* zvolilo cca 64 % dotazovaných. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 54-58)

Otázka č. 9 v dotazníku: Měl by sociální pracovník přizpůsobovat metody své práce s klienty kulturnímu zázemí svých klientů, je-li výrazně odlišné od většinové kultury?

Tabulka 10: Výsledky výzkumu k otázce č. 9 v dotazníku

Z9	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	11	10,0

<i>spíše ano</i>	22	20,0
<i>tak napůl</i>	35	31,8
<i>spíše ne</i>	19	17,3
<i>ne</i>	23	20,9

V otázce č. 9 odpovědělo *ano* cca 10 % dotazovaných. Odpověď *spíše ano* vybralo cca 20 % respondentů. Další volbu odpovědi *tak napůl* zvolilo cca 32 % dotazovaných. Odpověď *spíše ne* volilo cca 17 % respondentů. Možnost odpovědi *ne* si vybralo cca 21 % dotazovaných. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 59-63)

Shrnutí DC4:

Levicově-esencialistický přístup česká veřejnost hodnotí spíše negativně. V obou otázkách jejich odpovědi byly *záporného* rázu. V otázce, zdali by sociální pracovník měl pomáhat etnickým a náboženským komunitám udržovat si své tradice a zvyky, i přestože jsou v rozporu s některými základními lidskými právy a svobodami, byli respondenti *spíše proti*. Může to být zapříčiněné obavami z islámského náboženství a s ním spojenými tradicemi a zvyky. Tato negativita může také souviset s aktuální situací ve světě, tedy otázkou migrační krize a hrozícím terorismem. Při podrobnějším rozboru v této otázce všechny charakteristiky byly vyrovnané. (Viz Příloha A: Tab. 54-58)

V druhé otázce, zda by měl sociální pracovník přizpůsobovat metody své práce s klienty kulturnímu zázemí svých klientů, i když je výrazně odlišné od většinové kultury, respondenti nebyli zas tak skeptičtí, přesto jejich odpovědi směřovaly opět k záporné hodnotě. Zřejmě to bude způsobeno tím, že většinová společnost se cítí lépe, když se všichni přizpůsobí jí než, aby někdo např. sociální pracovník přizpůsoboval své metody početně slabší menšině. Sociální pracovník by tedy mohl *do určité míry* uzpůsobovat podmínky práce s menšinami s ohledem na jejich kulturní zázemí, ale musí také dbát na dodržování hranice s kulturou většinové společnosti. Pokud by to hraničilo či nějak zasahovalo do většinové

kultury v negativním smyslu, nebylo by na místě, aby sociální pracovník změnil své metody práce. Při podrobnějším rozboru na změny ve výsledcích měli vliv respondenti z města se *100 000 obyvateli a více*. Kteří se domnívají, že je zbytečné, aby sociální pracovník přizpůsoboval metody své práce kulturnímu zázemí svých klientů. (Viz Příloha A: Tab. 63)

DC5: Zjistit, jak veřejnost přistupuje ke kritickému přístupu.

Hlavním znakem kritického multikulturalismu je snaha o ekonomickou a politickou integraci rozdílných kulturních skupin

Otázka č. 10 v dotazníku: Měl by sociální pracovník spolupracovat s politiky na snížení sociální nerovnosti menšin (etnických, náboženských, sexuálních atd.), např. prostřednictvím změn v legislativě apod.?

Tabulka 11: Výsledky výzkumu k otázce č. 10 v dotazníku

Z10	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	13	11,8
<i>spíše ano</i>	23	20,9
<i>tak napůl</i>	43	39,0
<i>spíše ne</i>	10	9,0
<i>ne</i>	21	19,0

Odpověď *ano* v otázce č. 10 zvolilo cca 12 % respondentů. Další pozitivní odpověď *spíše ano* volilo cca 21 % dotazovaných. Svoji odpovědi si *nebylo jistých* cca 39 %. Možnost odpovědi *spíše ne* si vybralo pouze cca 9 % respondentů. Poslední volbu *ne* zvolilo cca 19 % respondentů. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 64-68)

Otázka č. 11 v dotazníku: Měl by sociální pracovník aktivně upozorňovat a vystupovat proti užívání stereotypů a předsudků vůči příslušníkům minorit v mediální prezentaci všeho druhu?

Tabulka 12: Výsledky výzkumu k otázce č. 11 v dotazníku

Z11	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	15	13,8
<i>spíše ano</i>	34	31,5
<i>tak napůl</i>	37	34,3
<i>spíše ne</i>	12	11,1
<i>ne</i>	10	9,3

V otázce č. 11 zvolilo *ano* cca 14 % respondentů. Možnost *spíše ano* vybralo cca 32 % dotazovaných. Odpověď *tak napůl* vyvolilo cca 34 % respondentů. Předposlední možnost odpovědi *spíše ne* zvolilo cca 11 % respondentů. Poslední volbu *ne* si vybralo cca 9 % dotazovaných. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 69-73)

Otázka č. 12 v dotazníku: Měl by se sociální pracovník angažovat v reformách zaměřených na nespravedlivé rozdělení statků a moci mezi jednotlivými třídami (z pohledu gender a minorit), a s tím související regulaci trhu, např. v oblasti zvyšování minimální mzdy, zkracování pracovní doby, podpory vytváření nových pracovních míst apod.?

Tabulka 13: Výsledky výzkumu k otázce č. 12 v dotazníku

Z12	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	9	9,3
<i>spíše ano</i>	27	27,8
<i>tak napůl</i>	29	29,9

<i>spíše ne</i>	18	18,6
<i>ne</i>	14	14,4

V poslední otázce č. 12 zvolilo odpověď *ano* cca 9 % respondentů. Odpověď *spíše ano* si vybralo cca 28 % dotazovaných. V této otázce si *nebylo jistých* volbou své odpovědi cca 30 % dotazovaných. Možnosti odpovědi *spíše ne* vyvolilo cca 19% respondentů. Volbu odpovědi *ne* si vybralo cca 14 % respondentů. V rámci výzkumu byly zkoumány i charakteristiky, které jsou k dispozici v příloze. (Viz Příloha A: Tab. 74-78)

Shrnutí DC5:

Kritický přístup hodnotí česká veřejnost spíše neutrálně. Podle názoru respondentů by měl sociální pracovník spolupracovat s politiky na snížení sociální nerovnosti menšin prostřednictvím změn, které ale *neznevýhodní* většinovou společnost. Sociální pracovník by měl dbát na to, aby příliš neupřednostňoval příslušníky menšin od většinové společnosti a nedocházelo by pak ke konfliktům mezi většinou a menšinou. Při podrobnějším rozboru výsledků výzkumu se na změnách podíleli respondenti se *základním* vzděláním, kteří v této otázce souhlasí, aby byla nastolena mocenská rovnováha. (Viz Příloha A: Tab. 67) Dále také respondenti z města se *100 000 obyvateli a více*, kteří si myslí, že takové změny nejsou potřeba. (Viz Příloha A: Tab. 68)

Respondenti dále uvedli, že by měl sociální pracovník *patříčně* aktivně upozorňovat a vystupovat proti užívání stereotypů a předsudků vůči příslušníkům minorit ve všech médiích. Stereotypy a předsudky vůči menšinám jsou v mnohých případech lživě přibarvovány a poté dochází k diskriminaci a tvorbě nenávisti k minoritám. Při podrobnějším rozboru výsledků výzkumu lze vyčíst, že odpovědi respondentů byly vyrovnané. (Viz Příloha A: Tab. 59-63)

V další otázce by se, podle respondentů, měl sociální pracovník angažovat v reformách zaměřených na nespravedlivé rozdělení statků a moci mezi jednotlivými třídami a regulací trhu, pokud to *nezasáhne do životů* většinové

společnosti. Především jde o obsazování pracovních míst, která jsou k dispozici. Při podrobnějším náhledu se na výsledcích výzkumu podíleli lidé ve věku 36-45, kteří si jako pracující myslí, že tyto změny by vyvolaly vlnu kritiky. (Viz Příloha A: Tab. 76) Také lidé s vyšším odborným vzděláním si myslí, že tyto reformy nejsou na místě. (Viz Příloha A: Tab. 77)

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak česká veřejnost hodnotí multikulturální přístupy v sociální práci s menšinami. Vymezené dílčí cíle zahrnovaly názory veřejnosti k jednotlivým multikulturálním přístupům.

V dnešní době je multikulturalismus velmi komentovaným problémem. Ideje multikulturalismu usilují o demokracii a respektování lidských práv. Jenže tyto akce právě v praxi mohou vést ke vzniku konfliktů či diskriminace. Pokud by byla dána přednost při zaměstnání příslušníku menšiny v případě, kdy by se ukázalo, že má stejné předpoklady k práci jako uchazeč z většinové společnosti, práva většiny by byla diskriminována. Sociální pracovník by měl dávat ohledy na obě strany, aby nedocházelo ke vzniku konfliktních situací mezi menšinou a většinovou společností.

Sociální pracovník by měl při práci s menšinami být jakýmsi prostředníkem mezi klientem a většinovou společností. Principy sociální práce s menšinami by měly být stejné jako při práci s většinovou společností. Také by sociální pracovník měl nahlížet na příslušníky menšin jako na individuální případ se specifickými vlastnostmi a potřebami.

V současné situaci migrační krize by sociální pracovník měl být poskytovatelem informací a zároveň usilovat o začleňování cizinců s ohledem na jejich práva a informování cizinců i veřejnosti o problematice migrace. Práce sociálního pracovníka by měla vést k prevenci proti sociálnímu vyloučení menšin a vést tak, k úspěšnému začleňování menšin do české společnosti.

Z výsledků výzkumu lze vyčíst, že celkový názor veřejnosti na multikulturalismus v sociální práci, a s ním související názor na menšiny, je v České republice relativně akceptující. Menšiny jsou českou veřejností přijímány a dá se říci, že veřejnost není tak rasistická a antisemitistická, jak by se mohlo od ní v současné době očekávat. Ve výzkumu mělo velký vliv na výsledek pohlaví respondentů, kdy v něm převažovalo ženské pohlaví. Také se na změnách ve výsledcích podíleli respondenti s vysokoškolským vzděláním, kdy právě i věk hrál důležitou roli. Ve výzkumu se často ukazovalo, že ohrožené skupiny (senioři)

solidarizují s menšinami více než ostatní z většinové společnosti. Dá se říci, že je to zrcadlo toho, jak dle charakteristik lidé vnímají menšiny. Tyto ohrožené skupiny z většinové společnosti se možná samy svým způsobem považují za menšinu.

Co se týče ostatních výzkumů zabývajících se postavení menšin ve společnosti, je tato problematika zkoumána a zpracovávána ve - Zprávě o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015. Vydanou odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra s využitím podkladů Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva financí, Ministerstva kultury, Ministerstva zdravotnictví a Bezpečnostní informační služby. Ve zprávě se poukazuje na růst a vývoj kulturní i sociální diversity menšin, kdy začaly být viditelnější i některé problémy spojené s migrací i integrací cizinců. Dále se poukazují na fakt, že migrace může být prospěšná příslušníkům menšin i většinové společnosti, pouze pokud je přímo provázána s integračními opatřeními.

Tento výzkum by mohl pomoci sociálním pracovníkům při práci s menšinami, tak aby zároveň i většinová společnost nebyla neznevýhodňována. Dále by práce mohla být užitečným zdrojem informací pro laickou veřejnost, jelikož si myslím, že veřejnost neví, co multikulturalismus a jeho přístupy znamenají. Ve společnosti jsou i lidé, kteří sami tvrdí, že společnost nemá povědomí o náplni práce sociálního pracovníka, což může vést k různým nedorozuměním, která jsou spojeny s negativními komentáři vedenými proti sociálním pracovníkům. Proto pokud veřejnost nemá povědomí o náplni sociálního pracovníka, bude stále docházet k negativním pohledům na sociální práci jako takovou.

Nedostatek této práce a zároveň podnět pro další výzkum vidím v nízkém počtu respondentů. Pro přesnější zmapování problému by bylo zapotřebí většího množství zkoumaného souboru. Dále zajisté zkusit kvalitativní metodu

polostrukturovaných rozhovorů, pro přesnější názory veřejnosti k multikulturním přístupům v sociální práci.

SEZNAM ZDROJŮ

Literatura:

- (1) DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.
- (2) DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-039-1.
- (3) HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-858-5045-1.
- (4) JANEBOVÁ, Radka. *Kritická sociální práce*. Vydání: první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-413-7.
- (5) KAPPL, Miroslav. *Problematika menšin*. Hradec Králové: UHK ÚSP, 2013.
- (6) KINCHLOE, Joe L.; STEINBERG, Shirley R. Changing Multiculturalism. *AntropoWeb* [online]. 15. 2. 2009. [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/media/Hirt/PSMS/mclaren.pdf>
- (7) LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, Hana. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- (8) MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8548-2.
- (9) NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903-0700-0.
- (10) NAVRÁTIL, Pavel. *Romové v české společnosti: jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8741-8.
- (11) PAVLÍKOVÁ, Eva a Karel SLÁDEK. *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR: kolektivní monografie*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009. ISBN 978-80-86818-95-5.
- (12) PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-725-4866-2.
- (13) RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-023-0.

- (14) SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.
- (15) ŠIŠKOVÁ, Tatjana (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8648-9.
- (16) TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: zkoumání politiky uznání*. Praha: Filosofie, 2001. Filosofie a sociální vědy. ISBN 80-700-7161-3.
- (17) VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.
- (18) ŽIŽLAVSKÝ, Martin. *Metodologie pro Sociální politiku a sociální práci*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3110-7.

Internetové zdroje:

- (1) [JAN BURYÁNEK ... ET AL.]. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty* [online]. Praha: Člověk v tísni v Nakladatelství Lidové noviny, 2004 [cit. 2017-03-09]. ISBN 80-710-6715-6. Dostupné z: <https://www.varianty.cz/publikace/54-interkulturni-vzdelavani>
- (2) STEINBERG, Shirley R. *Diversity and multiculturalism: a reader* [online]. New York: Peter Lang, c2009 [cit. 2016-12-02]. ISBN 14-331-0345-1. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=txRWIIvanPsC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- (3) *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015: Úřad vlády ČR Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny* [online]. 2016 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/dokumenty-rady/zprava-o-situaci-narodnostnich-mensin-v-ceske-republice-za-rok-2015-145491/>
- (4) *Rada vlády pro národnostní menšiny: Zákony a nařízení vlády* [online]. nedatováno [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/zakony-a-narizeni-vlady-6505/>
- (5) *Zákon č. 273/2001 Sb.: Zákon o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů* [online]. 2003 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273#cast1>

(6) *Migrační a azylová politika České republiky: Strategie migrační politiky České republiky* [online]. 2015 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

SEZNAM ZÁKONŮ

- Zákon č. 144/1968 Sb., ústavní zákon o postavení národností v Československé socialistické republice
- Zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů
- Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (tzv. antidiskriminační zákon)

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Transformační tabulka.....	30
Tabulka 2: Výsledky výzkumu k otázce č. 1 v dotazníku	36
Tabulka 3: Výsledky výzkumu k otázce č. 2 v dotazníku	37
Tabulka 4: Výsledky výzkumu k otázce č. 3 v dotazníku	38
Tabulka 5: Výsledky výzkumu k otázce č. 4 v dotazníku	39
Tabulka 6: Výsledky výzkumu k otázce č. 5 v dotazníku	41
Tabulka 7: Výsledky výzkumu k otázce č. 6 v dotazníku	41
Tabulka 8: Výsledky výzkumu k otázce č. 7 v dotazníku	42
Tabulka 9: Výsledky výzkumu k otázce č. 8 v dotazníku	44
Tabulka 10: Výsledky výzkumu k otázce č. 9 v dotazníku	44
Tabulka 11: Výsledky výzkumu k otázce č. 10 v dotazníku	46
Tabulka 12: Výsledky výzkumu k otázce č. 11 v dotazníku	47
Tabulka 13: Výsledky výzkumu k otázce č. 12 v dotazníku	47
Tabulka 14: Příslušnost k národu/Jste příslušníkem menšiny?.....	I
Tabulka 15: Pohlaví respondentů/Jakého jste pohlaví?	I
Tabulka 16: Věková kategorie/Kolik je Vám let?	I
Tabulka 17: Dosažené vzdělání/Jaké je Vaše dosažené vzdělání?	I
Tabulka 18: Místo bydliště/Jaké je místo Vašeho bydliště?	II

Tabulka 19: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky příslušnosti	II
Tabulka 20: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky pohlaví.....	II
Tabulka 21: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky věku	III
Tabulka 22: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky vzdělání	III
Tabulka 23: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky bydliště.....	IV
Tabulka 24: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky příslušnosti	IV
Tabulka 25: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky pohlaví.....	V
Tabulka 26: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky věku	V
Tabulka 27: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky vzdělání	V
Tabulka 28: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky bydliště.....	VI
Tabulka 29: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky příslušnosti	VII
Tabulka 30: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky pohlaví.....	VII
Tabulka 31: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky věku	VII
Tabulka 32: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky vzdělání	VIII
Tabulka 33: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky bydliště.....	VIII
Tabulka 34: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky příslušnosti	IX
Tabulka 35: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky pohlaví.....	IX
Tabulka 36: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky věku	IX
Tabulka 37: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky vzdělání	X
Tabulka 38: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky bydliště.....	XI
Tabulka 39: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky příslušnosti	XI
Tabulka 40: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky pohlaví.....	XI
Tabulka 41: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky věku	XII
Tabulka 42: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky vzdělání	XII
Tabulka 43: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky bydliště.....	XIII
Tabulka 44: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky příslušnosti	XIII
Tabulka 45: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky pohlaví.....	XIV
Tabulka 46: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky věku	XIV
Tabulka 47: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky vzdělání	XIV
Tabulka 48: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky bydliště.....	XV
Tabulka 49: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky příslušnosti	XV
Tabulka 50: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky pohlaví.....	XVI
Tabulka 51: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky věku	XVI
Tabulka 52: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky vzdělání	XVII
Tabulka 53: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky bydliště.....	XVII
Tabulka 54: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky příslušnosti	XVIII
Tabulka 55: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky pohlaví.....	XVIII
Tabulka 56: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky věku	XVIII
Tabulka 57: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky vzdělání	XIX
Tabulka 58: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky bydliště.....	XIX
Tabulka 59: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky příslušnosti	XX
Tabulka 60: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky pohlaví.....	XX
Tabulka 61: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky věku	XXI

Tabulka 62: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky vzdělání	XXI
Tabulka 63: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky bydliště.....	XXII
Tabulka 64: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky příslušnosti	XXII
Tabulka 65: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky pohlaví.....	XXII
Tabulka 66: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky věku	XXIII
Tabulka 67: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky vzdělání	XXIII
Tabulka 68: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky bydliště.....	XXIV
Tabulka 69: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky příslušnosti	XXIV
Tabulka 70: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky pohlaví.....	XXV
Tabulka 71: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky věku	XXV
Tabulka 72: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky vzdělání	XXVI
Tabulka 73: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky bydliště.....	XXVI
Tabulka 74: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky příslušnosti	XXVII
Tabulka 75: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky pohlaví.....	XXVII
Tabulka 76: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky věku	XXVII
Tabulka 77: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky vzdělání	XXVIII
Tabulka 78: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky bydliště.....	XXVIII

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Otázka č. 1 v dotazníku	XXX
Graf 2: Otázka č. 2 v dotazníku	XXX
Graf 3: Otázka č. 3 v dotazníku	XXXI
Graf 4: Otázka č. 4 v dotazníku	XXXI
Graf 5: Otázka č. 5 v dotazníku	XXXII
Graf 6: Otázka č. 6 v dotazníku	XXXII
Graf 7: Otázka č. 7 v dotazníku	XXXIII
Graf 8: Otázka č. 8 v dotazníku	XXXIII
Graf 9: Otázka č. 9 v dotazníku	XXXIV
Graf 10: Otázka č. 10 v dotazníku	XXXIV
Graf 11: Otázka č. 11 v dotazníku	XXXV
Graf 12: Otázka č. 12 v dotazníku	XXXV

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Tabulky k otázkám z dotazníku.....	I
Příloha B Grafy k otázkám v dotazníku	XXX
Příloha C Vzor dotazníku	XXXVI
Příloha D Vyplněný dotazník	XLII

PŘÍLOHY

Příloha A Tabulky k otázkám z dotazníku

Tabulka 14: Příslušnost k národu/Jste příslušníkem menšiny?

Z13	Celkem	
	n	%
<i>ano</i>	4	3,7
<i>ne</i>	105	96,3

Tabulka 15: Pohlaví respondentů/Jakého jste pohlaví?

Z14	n	%
<i>muž</i>	21	19,1
<i>žena</i>	89	80,9

Tabulka 16: Věková kategorie/Kolik je Vám let?

Z15	Celkem	
	n	%
<i>15 a méně</i>	0	0
<i>16-25</i>	34	30,9
<i>26-35</i>	18	16,4
<i>36-45</i>	15	13,6
<i>46-55</i>	16	14,5
<i>56 a více</i>	27	24,5

Tabulka 17: Dosažené vzdělání/Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

Z16	Celkem	
	n	%
<i>základní</i>	7	6,4
<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	15	13,6

<i>střední s maturitou</i>	29	26,4
<i>vyšší odborné</i>	12	10,9
<i>vysokoškolské</i>	47	42,7
<i>bez vzdělání</i>	0	0

Tabulka 18: Místo bydliště/Jaké je místo Vašeho bydliště?

Z17	Celkem	
	n	%
<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	24	21,8
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	10	9,1
<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	37	33,6
<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	33	30,0
<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	6	5,5

Tabulka 19: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky příslušnosti

Z1/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>ano</i>	n	2	2	0
		%	50,0	50,0	0	0	0
	<i>ne</i>	n	62	27	12	2	2
		%	59,0	25,7	11,4	1,9	1,9

Tabulka 20: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky pohlaví

Z1/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>muž</i>	n	8	9	1
		%	38,0	42,8	4,7	9,5	4,7

	<i>žena</i>	n	55	22	11	0	1
		%	61,7	24,7	12,3	0	1,1

Tabulka 21: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky věku

Z1/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>15 a méně</i>	n	0	0	0
		%	0	0	0	0	0
<i>16-25</i>	n	13	12	8	0	2	
	%	37,1	32,4	22,8	0	5,7	
<i>26-35</i>	n	7	7	3	1	0	
	%	38,8	38,8	16,6	5,5	0	
<i>36-45</i>	n	8	6	0	1	0	
	%	53,3	40	0	6,6	0	
<i>46-55</i>	n	11	4	1	0	0	
	%	68,7	25,0	6,3	0	0	
<i>56 a více</i>	n	24	1	1	0	0	
	%	92,3	3,8	3,8	0	0	

Tabulka 22: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky vzdělání

Z1/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>základní</i>	n	6	0	1
		%	85,7	0	14,3	0	0
<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	11	3	0	0	1	
	%	73,3	20,0	0	0	6,7	
<i>střední s maturitou</i>	n	16	9	4	0	1	
	%	53,3	30,0	13,3	0	3,3	

	<i>vyšší odborné</i>	n	10	2	0	0	0
		%	83,3	16,7	0	0	0
	<i>vysokoškolské</i>	n	21	16	7	2	0
		%	45,6	34,7	15,2	4,3	0
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

Tabulka 23: Výsledky k otázce č. 1 dle charakteristiky bydliště

Z1/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	8	8	6	2	0	
	%	33,3	33,3	25,0	8,3	0	
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	5	5	0	0	0	
	%	50,0	50,0	0	0	0	
<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	29	5	3	0	0	
	%	78,3	13,5	8,1	0	0	
<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	20	10	1	0	2	
	%	60,6	30,3	3,0	0	6,0	
<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	2	2	2	0	0	
	%	33,3	33,3	33,3	0	0	

Tabulka 24: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky příslušnosti

Z2/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>ano</i>	n	0	1	2	1	0	
	%	0	25,0	50,0	25,0	0	
<i>ne</i>	n	59	24	7	8	6	
	%	56,7	23,0	6,7	7,7	5,8	

Tabulka 25: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky pohlaví

Z2/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	<i>muž</i>	n	5	9	3	1	3
		%	23,8	42,8	14,2	4,7	14,2
	<i>žena</i>	n	55	16	6	8	3
		%	62,5	18,2	6,8	9,0	3,4

Tabulka 26: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky věku

Z2/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	<i>15 a méně</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0
	<i>16-25</i>	n	17	5	6	4	2
		%	50,0	14,7	17,6	11,7	5,8
	<i>26-35</i>	n	7	8	0	0	2
		%	41,1	47,0	0	0	11,7
	<i>36-45</i>	n	5	6	1	2	1
		%	33,3	40,0	6,6	13,3	6,6
	<i>46-55</i>	n	10	3	2	1	0
		%	62,5	18,7	12,5	6,25	0
	<i>56 a více</i>	n	21	3	0	2	1
		%	77,7	11,1	0	7,4	3,7

Tabulka 27: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky vzdělání

Z2/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne

	<i>základní</i>	n	6	1	0	0	0
		%	85,7	14,3	0	0	0
	<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	11	2	0	0	0
		%	84,6	15,4	0	0	0
	<i>střední s maturitou</i>	n	14	3	4	4	4
		%	48,2	10,3	13,7	13,7	13,7
	<i>vyšší odborné</i>	n	7	2	2	0	1
		%	58,3	16,6	16,6	0	8,3
	<i>vysokoškolské</i>	n	22	17	3	5	0
		%	46,8	36,1	6,3	10,6	0
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

Tabulka 28: Výsledky k otázce č. 2 dle charakteristiky bydliště

Z2/Z17		Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	14	4	2	3	0
	%	60,8	17,3	8,6	13,0	0
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	3	3	2	0	2
	%	30,0	30,0	20,0	0	20,0
<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	27	8	0	0	2
	%	72,9	21,6	0	0	5,4
<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	14	8	4	5	2
	%	42,4	24,2	12,1	15,1	6,0
<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	2	2	1	1	0
	%	33,3	33,3	16,6	16,6	0

Tabulka 29: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky příslušnosti

Z3/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>ano</i>	n	0	0	1	0	3
		%	0	0	0,9	0	2,8
	<i>ne</i>	n	28	23	26	12	16
		%	25,7	21,1	23,9	11	14,7

Tabulka 30: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky pohlaví

Z3/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>muž</i>	n	0	4	9	3	5
		%	0	19,0	42,8	14,2	23,8
	<i>žena</i>	n	28	18	19	9	14
		%	31,8	20,4	21,5	10,2	15,9

Tabulka 31: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky věku

Z3/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>15 a méně</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0
	<i>16-25</i>	n	3	10	8	2	10
		%	13,0	43,4	24,2	6,0	43,4
<i>26-35</i>	n	2	2	6	3	5	
	%	11,1	11,1	33,3	16,6	27,7	
<i>36-45</i>	n	1	5	4	3	2	
	%	6,6	33,3	26,6	20,0	13,3	
<i>46-55</i>	n	4	3	6	1	2	

		%	25,0	18,7	37,5	6,2	12,5
	<i>56 a více</i>	n	18	2	4	3	0
		%	66,6	7,4	14,8	11,1	0

Tabulka 32: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky vzdělání

Z3/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>základní</i>	n	5	1	1	0	0	
	%	71,4	14,3	14,3	0	0	
<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	10	2	2	0	1	
	%	66,6	13,3	13,3	0	6,6	
<i>střední s maturitou</i>	n	5	8	4	3	7	
	%	18,5	29,6	14,8	11,1	25,9	
<i>vyšší odborné</i>	n	3	1	2	1	5	
	%	25,0	8,3	16,6	8,3	41,6	
<i>vysokoškolské</i>	n	5	10	19	8	6	
	%	10,4	20,8	39,5	16,6	12,5	
<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0	
	%	0	0	0	0	0	

Tabulka 33: Výsledky k otázce č. 3 dle charakteristiky bydliště

Z3/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	3	7	9	1	4	
	%	12,5	29,1	37,5	4,1	16,6	
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	0	3	4	1	2	
	%	0	30,0	40,0	10,0	20,0	
<i>město od 5 000 obyvatel do</i>	n	21	8	2	3	3	

	<i>19 999 obyvatel</i>	%	56,7	21,6	5,4	8,1	8,1
	<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	3	4	11	6	8
		%	9,3	12,5	34,3	18,7	25,0
	<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	1	0	2	1	2
		%	16,6	0	33,3	16,6	33,3

Tabulka 34: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky příslušnosti

Z4/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>ano</i>	n	0	1	0	0	3
		%	0	25,0	0	0	75,0
	<i>ne</i>	n	22	23	28	17	14
		%	21,1	22,1	26,9	16,3	13,4

Tabulka 35: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky pohlaví

Z4/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>muž</i>	n	2	4	4	5	5
		%	10,0	20,0	20,0	25,0	25,0
	<i>žena</i>	n	20	19	25	13	12
		%	22,5	21,3	28,0	14,6	13,5

Tabulka 36: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky věku

Z4/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>15 a méně</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

<i>16-25</i>	n	3	10	7	6	8
	%	8,8	29,4	20,5	17,6	23,5
<i>26-35</i>	n	6	6	1	4	3
	%	30,0	30,0	5,0	20,0	15,0
<i>36-45</i>	n	1	2	5	2	4
	%	7,1	14,2	35,7	14,2	28,5
<i>46-55</i>	n	2	2	5	4	2
	%	13,3	13,3	33,3	26,6	13,3
<i>56 a více</i>	n	10	6	9	1	0
	%	38,4	23,0	34,6	3,8	0

Tabulka 37: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky vzdělání

Z4/Z16		Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>základní</i>	n	0	0	6	1	0
	%	0	0	85,7	14,2	0
<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	9	2	2	1	1
	%	60,0	13,3	13,3	6,6	6,6
<i>střední s maturitou</i>	n	3	9	9	3	5
	%	10,3	31,0	31,0	10,3	17,2
<i>vyšší odborné</i>	n	1	3	1	3	4
	%	8,3	25,0	8,3	25,0	33,3
<i>vysokoškolské</i>	n	9	10	11	9	7
	%	19,5	21,7	23,9	19,5	15,2
<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
	%	0	0	0	0	0

Tabulka 38: Výsledky k otázce č. 4 dle charakteristiky bydliště

Z4/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n	%	%	%	%
	<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	6	9	4	4	1
		%	25,0	37,5	16,6	16,6	4,1
	<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	0	2	3	1	24
		%	0	6,6	10,0	3,3	80,0
	<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	11	5	15	4	1
		%	30,5	13,8	41,6	11,1	2,1
	<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	4	8	7	5	9
		%	12,1	24,2	21,2	15,1	27,2
	<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	1	0	0	3	2
		%	16,6	0	0	50,0	33,3

Tabulka 39: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky příslušnosti

Z5/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n	%	%	%	%
	<i>ano</i>	n	1	0	0	0	3
		%	25,0	0	0	0	75,0
	<i>ne</i>	n	11	32	26	25	12
		%	10,3	30,1	24,5	23,5	11,3

Tabulka 40: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky pohlaví

Z5/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n	%	%	%	%
	<i>muž</i>	n	4	4	2	7	4
		%	19,0	19,0	9,5	33,3	19,0
	<i>žena</i>	n	8	28	23	19	11

		%	8,9	31,5	25,8	21,3	12,3
--	--	---	-----	------	------	------	------

Tabulka 41: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky věku

Z5/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	15 a méně	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0
	16-25	n	2	12	9	7	4
		%	5,8	35,2	26,4	20,5	11,7
	26-35	n	5	3	5	3	2
		%	27,7	16,6	27,7	16,6	11,1
	36-45	n	2	1	2	7	4
		%	12,5	6,3	12,5	43,7	25,0
	46-55	n	1	3	5	4	3
		%	6,3	18,7	31,2	25,0	18,7
	56 a více	n	3	13	5	4	2
		%	11,1	48,1	18,5	14,8	7,4

Tabulka 42: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky vzdělání

Z5/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	základní	n	1	2	2	1	1
		%	14,2	28,5	28,5	14,2	14,2
	vyučen(a), střední bez maturity	n	0	10	3	1	1
		%	0	66,6	20,0	6,6	6,6
	střední s maturitou	n	2	8	11	6	2
		%	6,8	27,5	37,9	20,6	6,8
	vyšší odborné	n	1	4	2	2	3

		%	8,3	33,3	16,6	16,6	25,0
	<i>vysokoškolské</i>	n	9	8	8	15	8
		%	18,7	16,6	16,6	31,2	16,6
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

Tabulka 43: Výsledky k otázce č. 5 dle charakteristiky bydliště

Z5/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	3	9	4	6	2
		%	12,5	37,5	16,6	25,0	8,3
	<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	2	3	1	2	2
		%	20,0	30,0	10,0	20,0	20,0
	<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	3	12	14	6	2
		%	7,1	28,5	33,3	14,2	4,7
	<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	3	8	7	9	7
		%	8,8	23,5	20,5	26,4	20,5
	<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	2	0	0	2	2
		%	33,3	0	0	33,3	33,3

Tabulka 44: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky příslušnosti

Z6/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>ano</i>	n	0	1	1	1	1
		%	0	25,0	25,0	25,0	25,0
	<i>ne</i>	n	36	27	18	15	8
		%	34,6	25,9	17,3	14,1	7,6

Tabulka 45: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky pohlaví

Z6/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	<i>muž</i>	n	5	5	4	5	2
		%	23,8	23,8	19,0	23,8	9,5
	<i>žena</i>	n	32	22	15	12	7
		%	36,3	25,0	17,0	13,6	7,9

Tabulka 46: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky věku

Z6/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	<i>15 a méně</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0
	<i>16-25</i>	n	13	8	7	3	3
		%	38,2	23,5	20,5	8,8	8,8
	<i>26-35</i>	n	5	8	2	1	2
		%	27,7	44,4	11,1	5,5	11,1
	<i>36-45</i>	n	2	3	2	5	2
		%	14,2	21,4	14,2	35,7	14,2
	<i>46-55</i>	n	3	6	3	1	3
		%	18,7	37,5	18,7	6,25	18,7
	<i>56 a více</i>	n	14	2	5	6	0
		%	51,8	7,4	18,5	22,2	0

Tabulka 47: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky vzdělání

Z6/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	<i>základní</i>	n	2	0	2	2	1

		%	28,5	0	28,5	28,5	14,2
<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n		9	2	2	1	1
	%		60,0	13,3	13,3	6,6	6,6
<i>střední s maturitou</i>	n		10	7	6	3	3
	%		34,4	24,1	20,6	10,3	10,3
<i>vyšší odborné</i>	n		2	2	3	2	3
	%		16,6	16,6	25,0	16,6	25,0
<i>vysokoškolské</i>	n		14	16	6	8	2
	%		30,4	34,7	13,0	17,3	4,3
<i>bez vzdělání</i>	n		0	0	0	0	0
	%		0	0	0	0	0

Tabulka 48: Výsledky k otázce č. 6 dle charakteristiky bydliště

Z6/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n		6	9	3	4	2
	%		25,0	37,5	12,5	16,6	8,3
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n		4	3	1	0	2
	%		40,0	30,0	10,0	0	20,0
<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n		14	6	11	4	2
	%		37,8	16,2	29,7	10,8	5,4
<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n		11	8	2	7	4
	%		34,3	25,0	6,2	21,8	12,5
<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n		2	1	2	1	0
	%		33,3	16,6	33,3	16,6	0

Tabulka 49: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky příslušnosti

Z7/Z13			Ano	Spíše	Tak	Spíše	Ne
---------------	--	--	------------	--------------	------------	--------------	-----------

				ano	napůl	ne	
	<i>ano</i>	n	0	0	1	0	3
		%	0	0	25,0	0	75,0
	<i>ne</i>	n	19	25	37	15	9
		%	18,0	23,8	35,2	14,2	8,5

Tabulka 50: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky pohlaví

Z7/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>muž</i>	n	1	5	8	3	4
		%	4,7	23,8	38,0	14,3	19,0
	<i>žena</i>	n	19	20	26	12	8
		%	22,3	23,5	30,5	14,1	9,4

Tabulka 51: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky věku

Z7/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>15 a méně</i>	n	0	0	0	0	0	0
	%	0	0	0	0	0	0
<i>16-25</i>	n	8	8	8	4	6	
	%	23,5	23,5	23,5	11,7	17,6	
<i>26-35</i>	n	3	3	7	2	3	
	%	16,6	16,6	38,8	11,1	16,6	
<i>36-45</i>	n	0	4	8	2	1	
	%	0	26,6	53,3	13,3	6,6	
<i>46-55</i>	n	0	3	7	4	2	
	%	0	18,7	43,7	25,0	12,5	
<i>56 a více</i>	n	9	7	8	3	0	

		%	33,3	25,9	29,6	11,1	0
--	--	---	------	------	------	------	---

Tabulka 52: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky vzdělání

Z7/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>základní</i>	n	0	1	4	2	0
		%	0	14,2	57,1	28,5	0
	<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	8	1	4	1	1
		%	53,3	6,6	26,6	6,6	6,6
	<i>střední s maturitou</i>	n	6	9	8	3	3
		%	20,6	31,0	27,5	10,3	10,3
	<i>vyšší odborné</i>	n	0	1	9	0	2
		%	0	8,3	75,0	0	16,6
	<i>vysokoškolské</i>	n	6	13	13	9	6
		%	12,7	27,6	27,6	19,1	12,7
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

Tabulka 53: Výsledky k otázce č. 7 dle charakteristiky bydliště

Z7/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	4	8	7	4	1
		%	16,6	33,3	29,1	16,6	4,1
	<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	1	3	4	0	2
		%	10,0	30,0	40,0	0	20,0
	<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	8	8	15	6	1
		%	21,0	21,0	39,4	15,7	2,6
	<i>město od 20 000 obyvatel do</i>	n	5	6	11	4	6

	<i>99 999 obyvatel</i>	%	15,6	18,7	34,3	12,5	18,7
	<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	2	0	1	1	2
		%	33,3	0	16,6	16,6	33,3

Tabulka 54: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky příslušnosti

Z8/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>ano</i>	n	0	1	0
		%	0	25,0	0	0	75,0
	<i>ne</i>	n	3	6	3	25	60
		%	3,0	6,1	3,0	25,7	61,8

Tabulka 55: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky pohlaví

Z8/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>muž</i>	n	0	1	1
		%	0	5,0	5,0	20,0	70,0
	<i>žena</i>	n	3	5	2	21	51
		%	3,6	6,0	2,4	25,6	62,1

Tabulka 56: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky věku

Z8/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>15 a méně</i>	n	0	0	0
%	0	0		0	0	0	
<i>16-25</i>	n	1	2	0	4	27	
	%	2,9	5,8	0	11,7	79,4	

	26-35	n	1	1	1	2	12
		%	5,8	5,8	5,8	11,7	70,5
	36-45	n	1	0	0	4	10
		%	6,6	0	0	26,6	66,6
	46-55	n	0	2	1	3	7
		%	0	15,3	7,6	23,0	53,8
	56 a více	n	0	2	1	12	8
		%	0	8,6	4,3	52,1	34,7

Tabulka 57: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky vzdělání

Z8/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
	<i>základní</i>	n	0	0	1	0	2
		%	0	0	33,3	0	66,6
	<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	0	0	0	12	2
		%	0	0	0	85,7	14,2
	<i>střední s maturitou</i>	n	0	3	1	3	21
		%	0	10,7	3,5	10,7	75,0
	<i>vyšší odborné</i>	n	0	2	0	1	8
		%	0	18,1	0	5,5	72,7
	<i>vysokoškolské</i>	n	3	2	1	9	31
		%	6,5	4,3	2,2	19,5	67,3
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

Tabulka 58: Výsledky k otázce č. 8 dle charakteristiky bydliště

Z8/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne

<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	1	1	0	6	15
	%	4,3	4,3	0	26,0	65,2
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	0	1	0	1	7
	%	0	11,1	0	11,1	77,7
<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	1	3	3	10	15
	%	3,1	9,3	9,3	31,2	46,8
<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	1	2	0	7	22
	%	3,1	6,3	0	21,8	68,8
<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	0	0	0	1	5
	%	0	0	0	16,6	83,3

Tabulka 59: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky příslušnosti

Z9/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>ano</i>	n	0	0	0	0	1	3
	%	0	0	0	0	25,0	75,0
<i>ne</i>	n	11	22	34	18	20	
	%	10,4	20,9	32,3	17,1	19,0	

Tabulka 60: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky pohlaví

Z9/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>muž</i>	n	2	5	5	5	4	
	%	9,5	23,8	23,8	23,8	19,0	
<i>žena</i>	n	9	17	30	14	19	
	%	10,1	19,1	33,7	15,7	21,3	

Tabulka 61: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky věku

Z9/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	15 a méně	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0
	16-25	n	6	11	7	1	9
		%	17,6	32,3	20,5	2,9	26,4
	26-35	n	4	2	3	5	5
		%	21,0	10,5	15,7	26,3	26,3
	36-45	n	0	2	3	5	4
		%	0	14,2	21,4	35,7	38,5
	46-55	n	0	3	7	2	3
		%	0	20,0	46,6	13,3	20,0
	56 a více	n	1	4	15	6	2
		%	3,6	14,3	53,7	21,4	7,1

Tabulka 62: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky vzdělání

Z9/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	základní	n	1	1	3	2	0
		%	14,2	14,2	42,8	28,5	0
	vyučen(a), střední bez maturity	n	1	1	11	3	0
		%	6,3	6,3	68,8	18,8	0
	střední s maturitou	n	4	7	8	4	6
		%	13,7	24,1	27,5	13,7	20,6
	vyšší odborné	n	0	2	2	4	4
		%	0	16,6	16,6	33,3	33,3
	vysokoškolské	n	6	11	11	6	13
		%	12,7	23,4	23,4	12,7	27,6
	bez vzdělání	n	0	0	0	0	0

		%	0	0	0	0	0
--	--	---	---	---	---	---	---

Tabulka 63: Výsledky k otázce č. 9 dle charakteristiky bydliště

Z9/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	6	8	2	2	6	
	%	25,0	33,3	8,3	8,3	25,0	
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	1	0	4	3	2	
	%	10,0	0	40,0	30,0	20,0	
<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	1	3	20	10	3	
	%	2,7	8,1	54,0	27,0	8,1	
<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	2	11	7	4	9	
	%	6,0	33,3	21,2	12,1	27,2	
<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	1	0	2	0	3	
	%	16,6	0	33,3	0	50,0	

Tabulka 64: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky příslušnosti

Z10/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>ano</i>	n	0	0	0	1	3	
	%	0	0	0	25,0	75,0	
<i>ne</i>	n	13	22	43	9	18	
	%	12,3	20,9	40,9	8,6	17,1	

Tabulka 65: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky pohlaví

Z10/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne

	<i>muž</i>	n	1	3	11	1	5
		%	4,7	14,2	52,3	4,7	23,8
	<i>žena</i>	n	12	20	32	9	16
		%	13,5	22,5	35,9	10,1	17,9

Tabulka 66: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky věku

Z10/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>15 a méně</i>	n	0	0	0	0	0	0
	%	0	0	0	0	0	0
<i>16-25</i>	n	5	7	10	4	8	
	%	14,7	20,5	29,4	11,7	23,5	
<i>26-35</i>	n	3	3	5	2	5	
	%	16,6	16,6	27,7	11,1	27,7	
<i>36-45</i>	n	1	2	9	0	3	
	%	6,6	13,3	60,0	0	20,0	
<i>46-55</i>	n	2	3	5	2	4	
	%	12,5	18,8	31,2	12,5	25,0	
<i>56 a více</i>	n	2	8	14	2	1	
	%	7,4	29,6	51,8	7,4	3,7	

Tabulka 67: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky vzdělání

Z10/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>základní</i>	n	0	3	3	0	1	
	%	0	42,8	42,8	0	14,2	
<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	0	0	13	1	1	
	%	0	0	86,6	6,6	6,6	

	<i>střední s maturitou</i>	n	5	7	9	3	6
		%	16,6	23,3	30,0	10,0	20,0
	<i>vyšší odborné</i>	n	1	2	4	1	4
		%	8,3	16,6	33,3	8,3	33,3
	<i>vysokoškolské</i>	n	7	12	14	5	9
		%	14,8	25,0	29,1	10,4	18,8
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

Tabulka 68: Výsledky k otázce č. 10 dle charakteristiky bydliště

Z10/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	5	4	11	1	3	
	%	20,8	16,6	45,8	4,2	12,5	
<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	0	1	2	2	5	
	%	0	10,0	20,0	20,0	50,0	
<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	2	9	20	3	3	
	%	5,4	24,3	54,0	8,1	8,1	
<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	5	9	8	4	7	
	%	15,1	27,2	24,2	12,1	21,2	
<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	1	0	2	0	3	
	%	16,6	0	33,3	0	50,0	

Tabulka 69: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky příslušnosti

Z11/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
<i>ano</i>	n	0	0	0	0	3	
	%	0	0	0	0	100,0	

	<i>ne</i>	n	14	34	37	12	7
		%	13,4	32,6	35,6	11,5	6,7

Tabulka 70: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky pohlaví

Z11/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>muž</i>	n	2	8	5
		%	10,5	42,1	26,3	10,5	10,5
	<i>žena</i>	n	13	26	32	10	8
		%	14,6	29,2	35,9	11,2	8,9

Tabulka 71: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky věku

Z11/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			<i>15 a méně</i>	n	0	0	0
		%	0	0	0	0	0
	<i>16-25</i>	n	8	9	9	3	5
		%	23,5	26,4	26,4	8,8	14,7
	<i>26-35</i>	n	4	3	6	2	2
		%	23,5	17,6	35,2	11,7	11,7
	<i>36-45</i>	n	0	3	6	3	2
		%	0	21,4	42,8	21,4	14,2
	<i>46-55</i>	n	1	6	6	2	1
		%	6,3	37,5	37,5	12,5	6,25
	<i>56 a více</i>	n	2	13	10	2	0
		%	7,4	48,1	37,0	7,4	0

Tabulka 72: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky vzdělání

Z11/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	<i>základní</i>	n	1	1	4	1	0
		%	14,2	14,2	57,1	14,2	0
	<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	0	11	2	2	0
		%	0	73,3	13,3	13,3	0
	<i>střední s maturitou</i>	n	5	5	14	2	3
		%	17,2	17,2	48,3	6,8	10,3
	<i>vyšší odborné</i>	n	1	3	3	0	3
		%	10,0	30,0	30,0	0	30,0
	<i>vysokoškolské</i>	n	8	14	14	7	4
		%	17,0	29,7	29,7	14,8	8,5
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

Tabulka 73: Výsledky k otázce č. 11 dle charakteristiky bydliště

Z11/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
			n				
	<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	7	9	4	3	1
		%	29,1	37,5	16,6	12,5	4,2
	<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	3	2	2	0	2
		%	33,3	22,2	22,2	0	22,2
	<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	1	15	18	2	1
		%	2,7	40,5	48,6	5,4	2,7
	<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	3	8	13	5	4
		%	9,0	24,2	39,3	15,1	12,1
	<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	1	0	0	2	2
		%	20,0	0	0	40,0	40,0

Tabulka 74: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky příslušnosti

Z12/Z13			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne	
	<i>ano</i>	n	0	0	0	0	0	3
		%	0	0	0	0	0	100,0
	<i>ne</i>	n	9	26	29	18	11	
%		9,6	27,9	31,1	19,3	11,8		

Tabulka 75: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky pohlaví

Z12/Z14			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne	
	<i>muž</i>	n	1	5	6	3	4	
		%	5,3	26,3	31,6	15,8	21,0	
	<i>žena</i>	n	8	22	23	15	10	
%		10,2	28,2	29,5	19,2	12,8		

Tabulka 76: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky věku

Z12/Z15			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne	
	<i>15 a méně</i>	n	0	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0	0
	<i>16-25</i>	n	4	12	8	4	7	
%		11,4	34,2	22,8	11,4	20,0		
<i>26-35</i>	n	3	5	2	3	3		
	%	18,8	31,2	12,5	18,8	18,8		
<i>36-45</i>	n	0	1	6	6	1		
	%	0	7,1	42,8	42,8	7,1		

	46-55	n	0	3	8	2	3
		%	0	18,8	50,0	12,5	18,8
	56 a více	n	2	6	5	3	0
		%	12,5	37,5	31,2	18,8	0

Tabulka 77: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky vzdělání

Z12/Z16			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
				n			
	<i>základní</i>	n	0	1	3	1	0
		%	0	20,0	60,0	20,0	0
	<i>vyučen(a), střední bez maturity</i>	n	0	1	4	0	1
		%	0	16,6	66,6	0	16,6
	<i>střední s maturitou</i>	n	4	8	8	3	6
		%	13,7	27,5	27,5	10,3	20,6
	<i>vyšší odborné</i>	n	1	0	2	5	2
		%	10,0	0	20,0	50,0	20,0
	<i>vysokoškolské</i>	n	4	17	12	9	5
		%	8,5	36,1	25,5	19,1	10,6
	<i>bez vzdělání</i>	n	0	0	0	0	0
		%	0	0	0	0	0

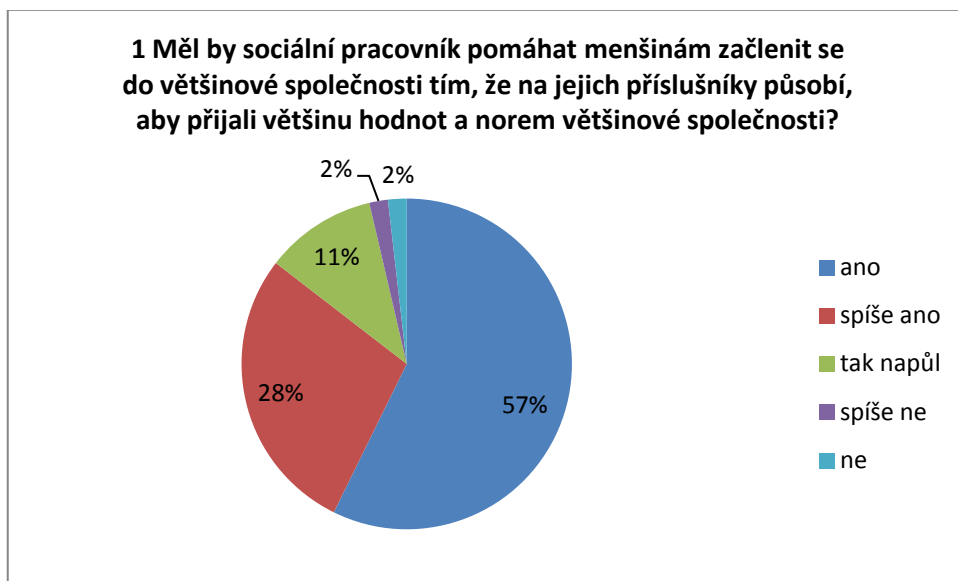
Tabulka 78: Výsledky k otázce č. 12 dle charakteristiky bydliště

Z12/Z17			Ano	Spíše ano	Tak napůl	Spíše ne	Ne
				n			
	<i>vesnice, město do 999 obyvatel</i>	n	3	7	11	0	3
		%	12,5	29,1	45,8	0	12,5
	<i>město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel</i>	n	1	2	2	1	2
		%	12,5	25,0	25,0	12,5	25,0

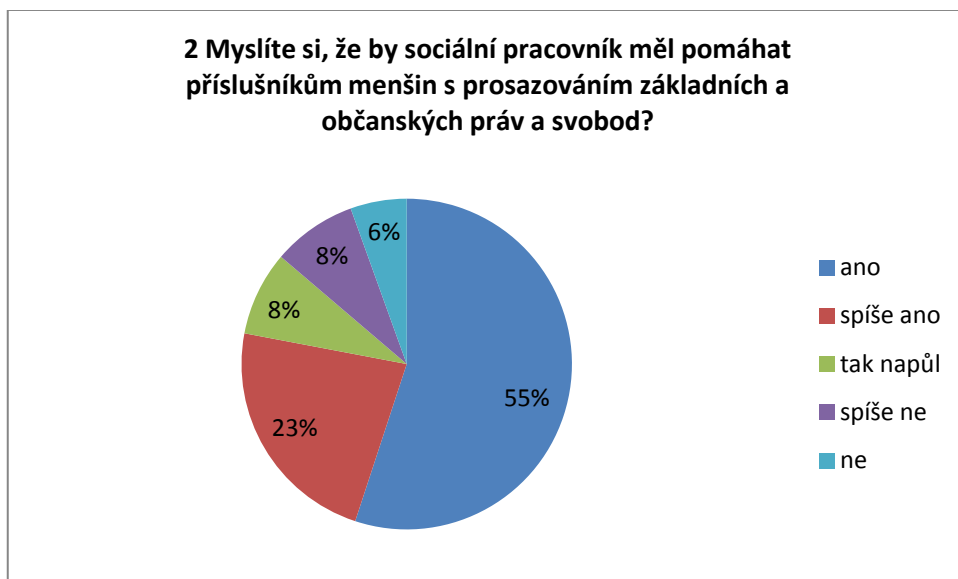
	<i>město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel</i>	n	1	8	7	9	1
		%	3,8	30,7	26,9	34,6	3,8
	<i>město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel</i>	n	3	10	8	6	6
		%	9,0	30,3	24,2	18,1	18,1
	<i>město se 100 000 obyvateli a více</i>	n	1	0	1	2	2
		%	16,6	0	16,6	33,3	33,3

Příloha B Grafy k otázkám v dotazníku

Graf 1: Otázka č. 1 v dotazníku

Graf 2: Otázka č. 2 v dotazníku

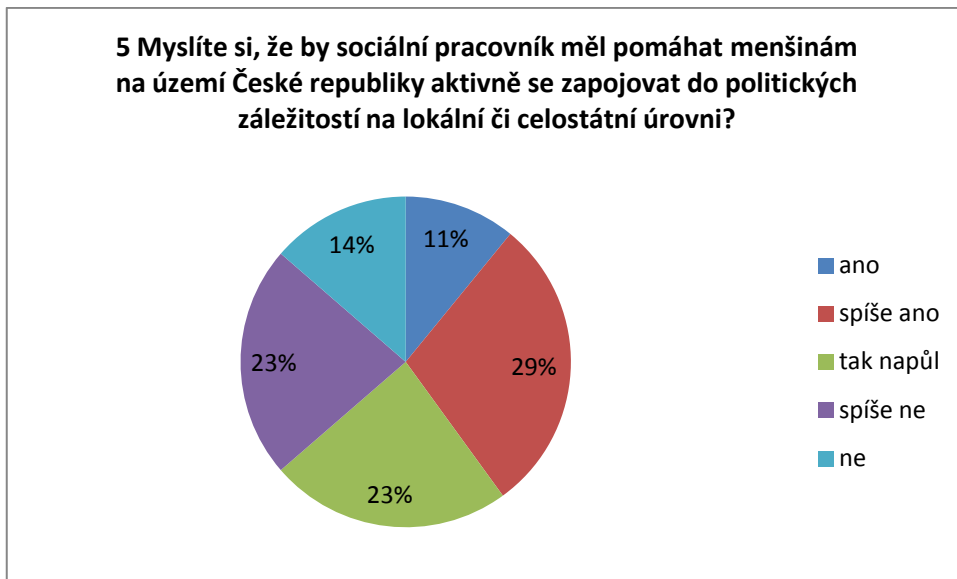
Graf 3: Otázka č. 3 v dotazníku

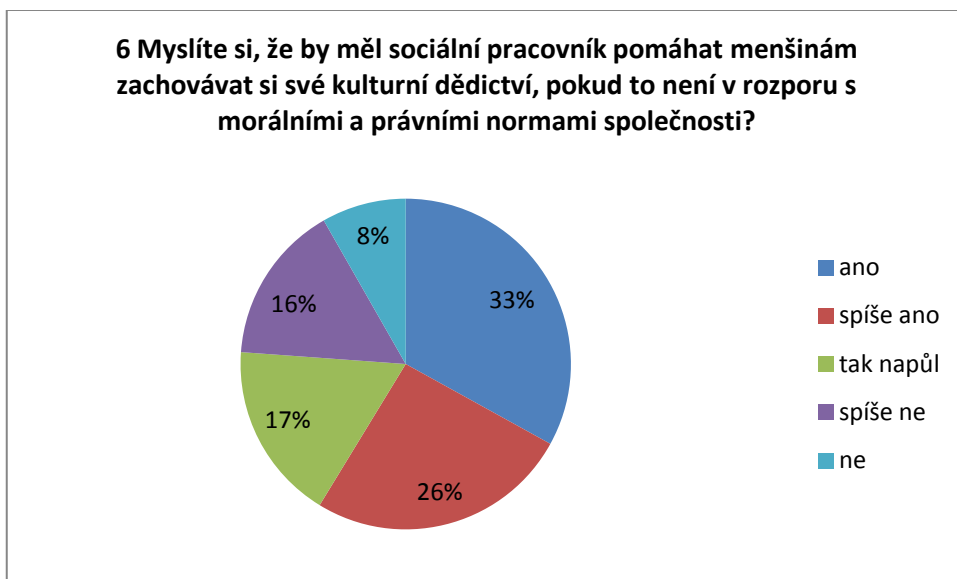
Graf 4: Otázka č. 4 v dotazníku

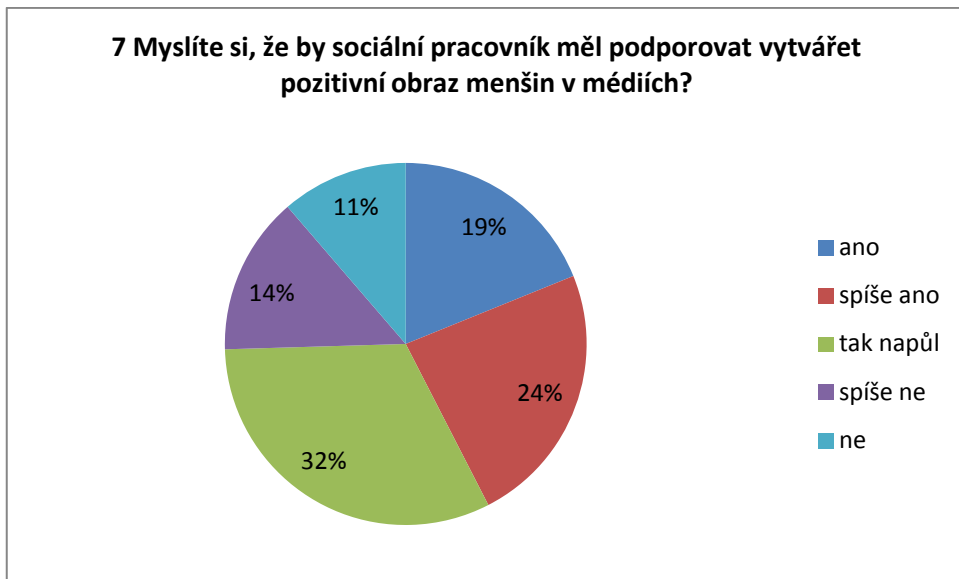
Graf 5: Otázka č. 5 v dotazníku

Graf 6: Otázka č. 6 v dotazníku

Graf 7: Otázka č. 7 v dotazníku

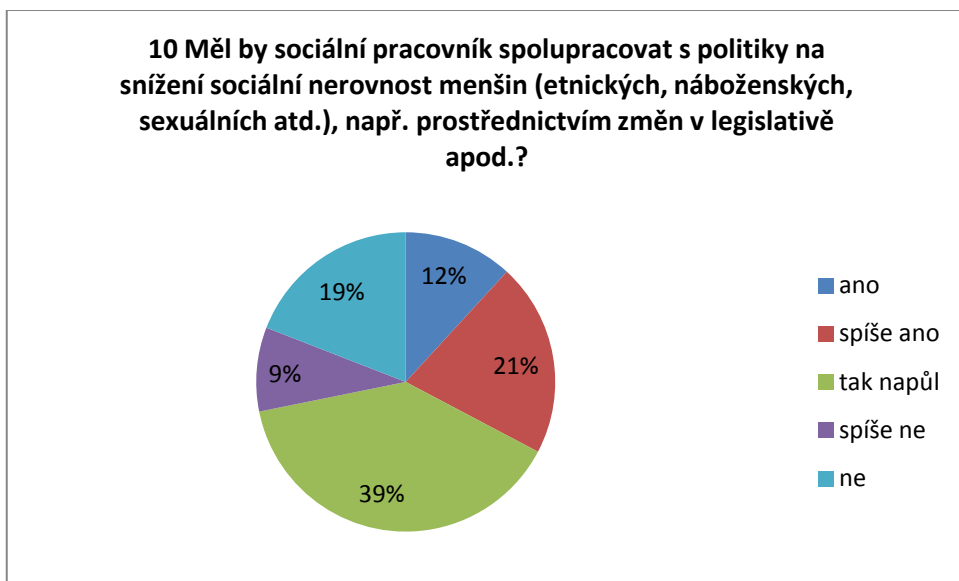
Graf 8: Otázka č. 8 v dotazníku

Graf 9: Otázka č. 9 v dotazníku

Graf 10: Otázka č. 10 v dotazníku

Graf 11: Otázka č. 11 v dotazníku

Graf 12: Otázka č. 12 v dotazníku

Dotazník

Vážené respondentky, vážení respondenti, Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro Bakalářskou práci na téma „Postoje veřejnosti k multikulturním přístupům v sociální práci“. Cílem dotazníku je zjistit, jak veřejnost nahlíží na sociální práci s menšinami v České republice.

Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná.

Předem děkuji za Vaši spolupráci. Jmenuji se Anna Čejková a jsem studentkou Ústavu sociální práce Univerzity Hradec Králové.

Správné odpovědi označte křížkem.

1. Měl by sociální pracovník pomáhat menšinám začlenit se do většinové společnosti tím, že na jejich příslušníky působí, aby přijali většinu hodnot a norem většinové společnosti?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

2. Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat příslušníkům menšin s prosazováním základních a občanských práv a svobod?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne

ne

3. Měl by sociální pracovník pomáhat příslušníkům etnických či národnostních menšin uplatnit se na trhu práce prostřednictvím „pozitivní diskriminace“ ve vzdělání a při výběrových řízeních?

ano

spíše ano

tak napůl

spíše ne

ne

4. Měli by sociální pracovníci aktivně vystupovat proti diskriminaci menšin pomocí diskutabilních přístupů, jako je testování ochoty zaměstnavatelů či majitelů bytů uzavírat s příslušníky menšin pracovní či nájemní smlouvy?

ano

spíše ano

tak napůl

spíše ne

ne

5. Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat menšinám na území České republiky aktivně se zapojovat do politických záležitostí na lokální či celostátní úrovni?

ano

spíše ano

tak napůl

spíše ne

ne

6. Myslíte si, že by měl sociální pracovník pomáhat menšinám zachovávat si své kulturní dědictví, pokud to není v rozporu s morálními a právními normami společnosti?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

7. Myslíte si, že by sociální pracovník měl podporovat vytvářet pozitivní obraz menšin v médiích?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

8. Měl by sociální pracovník pomáhat etnickým a náboženským komunitám udržovat své tradice a zvyky, i když jsou v rozporu s některými základními lidskými právy a svobodami?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

9. Měl by sociální pracovník přizpůsobovat metody své práce s klienty kulturnímu zázemí svých klientů, je-li výrazně odlišné od většinové kultury?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

10. Měl by sociální pracovník spolupracovat s politiky na snížení sociální nerovnosti menšin (etnických, náboženských, sexuálních atd.), např. prostřednictvím změn v legislativě apod.?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

11. Měl by sociální pracovník aktivně upozorňovat a vystupovat proti užívání stereotypů a předsudků vůči příslušníkům minorit v mediální prezentaci všeho druhu?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

12. Měl by se sociální pracovník angažovat v reformách zaměřených na nespravedlivé rozdělení statků a moci mezi jednotlivými třídami (z pohledu

gender a minorit), a s tím související regulaci trhu, např. v oblasti zvyšování minimální mzdy, zkracování pracovní doby, podpory vytváření nových pracovních míst apod.?

- ano
- spíše ano
- tak napůl
- spíše ne
- ne

Jste příslušníkem menšiny?

- ano
- ne

Jakého jste pohlaví?

- muž
- žena

Kolik je Vám let?

- 15 a méně
- 16-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56 a více

Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

- základní
- vyučen(a), střední bez maturity
- střední s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské
- bez vzdělání

Jaké je místo Vašeho bydliště?

- vesnice, město do 999 obyvatel
- město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel
- město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel
- město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel
- město se 100 000 obyvateli a více

Děkuji Vám za vyplnění a za Váš čas.

Příloha D Vyplněný dotazník

Dotazník

Vážené respondentky, vážení respondenti, Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro Bakalářskou práci na téma „Postoje veřejnosti k multikulturním přístupům v sociální práci“. Cílem dotazníku je zjistit, jak veřejnost nahlíží na sociální práci s menšinami v České republice.

Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpečlivější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná.

Předem děkuji za Vaši spolupráci. Jmenuji se Anna Čejková a jsem studentkou Ústavu sociální práce Univerzity Hradec Králové.

Správné odpovědi označte křížkem.

1 Měl by sociální pracovník pomáhat menšinám začlenit se do většinové společnosti tím, že na jejich příslušníky působí, aby přijali většinu hodnot a norem většinové společnosti?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

zaměstnavatelů či majitelů bytů uzavírat s příslušníky menšin pracovní či nájemní smlouvy?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

5 Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat menšinám na území České republiky aktivně se zapojovat do politických záležitostí na lokální či celostátní úrovni?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

6 Myslíte si, že by měl sociální pracovník pomáhat menšinám zachovávat si své kulturní dědictví, pokud to není v rozporu s morálními a právními normami společnosti?

2 Myslíte si, že by sociální pracovník měl pomáhat příslušníkům menšin s prosazováním základních a občanských práv a svobod?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

3 Měl by sociální pracovník pomáhat příslušníkům etnických či národnostních menšin uplatnit se na trhu práce prostřednictvím „pozitivní diskriminace“ ve vzdělání a při výběrových řízeních?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

4 Měli by sociální pracovníci aktivně vystupovat proti diskriminaci menšin pomocí diskutabilních přístupů, jako je testování ochoty

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

7 Myslíte si, že by sociální pracovník měl podporovat vytvářet pozitivní obraz menšin v médiích?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

8 Měl by sociální pracovník pomáhat etnickým a náboženským komunitám udržovat své tradice a zvyky, i když jsou v rozporu s některými základními lidskými právy a svobodami?

- ano
 spíše ano

1

2

- tak napůl
 spíše ne
 ne
- 9 Měl by sociální pracovník přizpůsobovat metody své práce s klienty kulturnímu zázemí svých klientů, je-li výrazně odlišné od většinové kultury?
- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne
- 10 Měl by sociální pracovník spolupracovat s politiky na snížení sociální nerovnosti menšin (etnických, náboženských, sexuálních atd.), např. prostřednictvím změn v legislativě apod.?
- ano
 spíše ano
 tak napůl

- spíše ne
 ne

11 Měl by sociální pracovník aktivně upozorňovat a vystupovat proti užívání stereotypů a předsudků vůči příslušníkům minorit v mediální prezentaci všeho druhu?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne
 ne

12 Měl by se sociální pracovník angažovat v reformách zaměřených na nespravedlivé rozdělení statků a moci mezi jednotlivými třídami (z pohledu gender a minorit), a s tím související regulací trhu, např. v oblasti zvyšování minimální mzdy, zkrácování pracovní doby, podpory vytváření nových pracovních míst apod.?

- ano
 spíše ano
 tak napůl
 spíše ne

3

- ne
- Jste příslušníkem menšiny?
- ano
 ne
- Jakého jste pohlaví?
- muž
 žena
- Kolik je Vám let?
- 15 a méně
 16 - 25
 26 - 35
 36 - 45
 46 - 55
 56 a více

Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

- základní
 vyučen (a), střední bez maturity
 střední s maturitou
 vyšší odborné
 vysokoškolské
 bez vzdělání

Jaké je místo Vašeho bydliště?

- vesnice, město do 999 obyvatel
 město od 1 000 obyvatel do 4 999 obyvatel
 město od 5 000 obyvatel do 19 999 obyvatel
 město od 20 000 obyvatel do 99 999 obyvatel
 město se 100 000 obyvateli a více

Děkují Vám za vyplnění a za Váš čas.

4